

MİMAR SİNAN

4. 1861-1880 Yılları Arasında İstanbul ve İzmir
Vadisinde Masonik Faaliyet Reşat ATABEK
15. Uyku Döneminde İdeal Muh.: Lo., 'sı ... Dündar ERENDAĞ
35. Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu
Üzerine III N. Cevad AKKERMAN
45. Müsavat (Eşitlik) Tayfur TARHAN
53. Masonluk Raşit TEMEL
55. Ham Taşı Seçmede Ustalık Abdülkadir ERENGÜL
60. Çile - Tefekkür Hücresi Reşit ATA
74. Üçgen Sembolizmi Hakkında Reşat ATABEK
76. Filateli ve Masonluk Tanıl ADALI
80. Yirmibirinci Yüzyılda Masonluk Metin ÜLGÜRAY
83. Olayların İçinden Sahir ERMAN
85. Localardan Haberler Mimar Sinan
88. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.***

Şânı Yüce Kur'an, S. III. 139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ — TİPO — OFSET
Tel : 143 55 72 ✕ İSTANBUL — 1984

MİMAR SİNAN

**Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.**

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : Şekûr OKTEN

Yazı işlerini fiilen idare eden : T. Zihni TARHAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ.

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 149 24 51

4. 1861-1880 Yılları Arasında İstanbul ve İzmir
Vadisinde Masonik Faaliyet Reşat ATABEK
15. Uyku Döneminde İdeal Muh.: Lo.: 'sı ... Dündar ERENDAĞ
35. Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu
Üzerine III N. Cevad AKKERMAN
45. Müsavat (Eşitlik) Tayfur TARHAN
53. Masonluk Raşit TEMEL
55. Ham Taşı Seçmede Ustalık Abdülkadir ERENGÜL
60. Çile - Tefekkür Hücresi Reşit ATA
74. Üçgen Sembolizmi Hakkında Reşat ATABEK
76. Filateli ve Masonluk Tanıl ADALI
80. Yirmibirinci Yüzyılda Masonluk Metin ÜLGÜRAY
83. Olayların İçinden Sahir ERMAN
85. Localardan Haberler Mimar Sinan
88. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan

1861 -1880 Yılları arasında İstanbul ve İzmir Vadisinde Masonik Faaliyet

Reşat ATABEK

Kardeşimiz Jak Papo'nun göndermiş olduğu «Le monde maçonnique» dergisinin Türkiye'ye ait fotokopilerinden faydalanılarak 1861 ilâ 1880 tarihleri arasında İstanbul ve İzmir kentlerinde masonik faaliyet hakkında geniş bilgi toplanabilmektedir.

İSTANBUL'DA

1861 yılında

İngiliz Büyük locasına bağı ve mesaisini durdurmuş olan Orientale lodge 28/9/1861 tarihinde Pulman birader tarafından dekore edilen Beyoğlu nda Ana caddedeki mabedte mesaiye yeniden başladı. Muhterem üstadlığı Laurie birader seçildi. Aznavur birader eski üstadlık görevinde idi. 28/9/1861 tarihli celseye büyük üstad Kaymakamı Hyde Clarke ile Kaliforniya'dan gelen ziyaretçi Mark Shelten katıldılar.

Not Bazı yıllar hakkında elimize ulaşan dergiden bilgi alınamadığından, her hangi bir açıklama yapmaktan kaçındık.

1863 yılında

1863 yılında İstanbul'da 8 loca faaliyettedir İngiliz büyük locasına bağlı ve İngilizce çalışan Eyalet büyük locası ve Bulwer, Orientale, Alliance locaları. Bulwer ve Orientale localarında müteaddid derviş (Her ne kadar dergide derviş terimi kullanılmakta ise de, din adamı olarak anlaşılmasında yarar var) ve yüksek dereceli devlet memurları tekris edilmişti. Hükümetin batı uygarlıklarıyla daha yakın ilişki kurulmasının arzulandığı tahmin edildiği açıklanmaktadır.

Union d'Orient ve Etoile de Bosphore locaları Fransız Grand Orient'e bağlı olarak Fransızca çalışmaktadır.

Germania à la Corne d'Or Hamburg Büyük Locasına bağlı olarak Almanca çalışmaktadır ve muhterem ustası da Treu Biraderdir.

28/5/1863 tarihinde İtalyan Grand Orient'a bağlı İtalyanca çalışan Italia locası kuruldu. Kuruluş merasimini İtalyan sefiri marki Carraciolo birader İtalyan Grand Orient namına yürüttü ve Veneziani birader muhterem ustalık ödevini üstlendi.

1863 yılının sonuna doğru Union d'Orient locasının Schinas Biraderin (Yazımızda yabancı kişilerin adlarını dergide yazıldığı gibi nakil etmeyi tercih ettik Türklerin adları normal şekilde kaleme alınmıştır) başkanlığında müspet bir şekilde çalıştığı, Etoile de Bosphore locası çalışmalarını durdurduğu, Fransız, İtalyan Alman localarında çalışan biraderin arâlarında karşılıklı ziyaret ettikleri, İngiliz localarında çalışanların başka dil bilmediklerinden bu ziyaretlere katılmadıkları nakil edilmektedir.

Ayrıca İstanbul'da Yunan dilinde çalışacak bir locanın kurulması ve ileride Atina'da Yunan Büyük Locası'nın tesisinin gerçekleşmesi düşünüldüğü dile getirilmektedir.

1864 yılı

İngiliz mason dergisinde (Magazine) İstanbul'da çalışan locaları eleştiren yazıların çıkması İstanbul'da tepki ile karşılanmıştır.

İngiliz locaları dışında çalışan 5 loca birleşerek 26/12/1863 tari-

hinde Beyoğlunda Asmalı Mescit Sokak No. 34 de bir mabet kurdular 1864 yılının başında Veneziani birader fakir çocukları barındırmak amacıyla bir yurdun kurulması için muhtelif local delegelerini bir araya topladı ve gerekli paranın sağlanabilmesi için bir balonun tertiplenmesine karar verildi ve bu suretle 3800 frank toplanabildi. Balo neşeli geçti ve baloya bir paşa, bazı din adamları katıldı. Balonun tertibini müteakip fakir çocuklar için bir yurt veya bir ilk okulun kurulması hususunda görüş ayrılıkları husule geldi.

1/8/1864 tarihinde masonların himayesinde İstanbul'da bir ilk okul açıldı. Balo sayesinde toplanan para yeterli olmayıp masraflar, kişisel yardım ve hibelerle karşılandı ve bu suretle ilk olarak 20 çocuk okula kayıd edildi, yıl sonuna doğru okulda okuyan çocuk adedi 50'ye yükseldi.

İtalia locasında Tanrı'ya inanç ve ruhun ebediliği konusu tartışmalara yol açtığı ve bu konularda kati kuralların vazının düşünce özgürlüğüne aykırı düştüğü savunuldu.

Aynı yıl içinde yüksek mevki işgal eden bir mollanın tekris edildiği ve kendisine sorulan suallere çok olumlu cevaplar verdiği, Union d'Orient locasına Louis Amiable'in tebenni ettiği ve İstanbulda 370 biraderin faal olduğu ve ayrıca faal olmayan 20 biraderin bulunduğu ve Beyrut, Trabzon ve Selânik'te biraderlerin bulunduğu (Bu kentler de locaların bulunup bulunmadığı yazıda açıklanmamaktadır), İtalia Locasının 125 faal üyesi bulunduğu ve İzmirde Stella İonia ve Selânik'te Macedoine adlı locaların kurulduğu nakil edilmektedir.

1864 yılının sonuna doğru Schinas birader yunanca çalışan arété (Fazilet) namı altında bir loca kurmak amacıyla faaliyete geçti.

Locaların tatmin edici şekilde çalışmadıkları biraderlerin olgunlaşması için gerekli gayretlerin sarf edilmediği iddia edildiği gibi, bu iddianın muhtelif tepkilere yol açtığı da nakil edilmektedir.

1865 yılı

18/1/1865 tarihinde Arété locası İngiliz Büyük Locasına bağlı olarak çalışmaya başladı. Mesaide kullanılan dil yunanca idi. İlk muhterem ustası Schinas birader'dir. Bu birader evvelce Union

d'Orient locasının ustadı idi, bu ödevi Amiable biradere devir ederek Arété locasının birinci çekicini aldı. Bu locanın kurulmasıyla bir çok biraderler Fransız Grand Orientnunda İngiliz Büyük locasına geçti.

1865 yılının sonunda Türkiyede (Yazılarda Türkiye denmekte ise Osmanlı İmparatorluğu anlamak gerekir) İngiliz localarının adedinin 14 olduğu açıklanmaktadır.

1866 yılı

1866 yılında yayınlanan dergide 17/1/1866 tarihinde İstanbul'dan gönderilen bir yazıda kolera salgınından bahis edilmektedir ve birader doktor Rossi ve Zografos'un ödevlerini ifa ederken öldükleri açıklanmaktadır. Ayrıca İtalia locasının bir ambülans servisi ihdas ettiği ve hastalara parasız ilâç dağıttığı ve locanın muhterem ustası Veneziani'ye bu nedenle Mecidiye nişanının verildiği bildirilmektedir. Mart sonunda zuhur eden yangında zarar görenlere yardım olmak üzere 15806 kuruş toplandığı açıklanmaktadır. 6 Eylül tarihinde İstanbul'da zuhur eden büyük yangından da zarar görenlere Union d'Orient locası 5000 kuruş bağışta bulundu.

İngiliz sefiri Henri Bulwer'in sefirlik ödevi son bulmasına rağmen kendisi Eyalet Büyük locası büyük ustalık ödevini muhafaza etti ve Türkiye'de bulunmadığı sürece ödev Kaymakam Hyde Clarke tarafından yürütüldü.

Arété locasının muhterem ustadlığına Scouloudi birader seçildi. İskoçya'ya bağlı bir şapıtr kurulduğu adı «the Thistle»dir, ustadı'da Lauria biraderdir, ancak İskoçya büyük locasına bağlı herhangi bir mavi locanın çalışmadığı ayrıca zikir edilmektedir.

İrlanda büyük locasına bağlı Leinster lodge adlı bir loca kurularak Büyükdere'de faaliyete geçti.

18/1/1866 tarihinde bir balo tertiplendi ve elde edilen para masonların kurdukları okula tahsis edildi.

22 Ocak tarihinde İtalya locasının muhterem ustadlığına Nissim Camondo getirildi.

1866 yılının başında İstanbul'da faaliyette bulunan localar şunlardır :

İngiliz Büyük locasına bağlı Orientale lodge, Buewer Lodge Deutscher Bund Lodge, Arété lodge,

Hamburg büyük locasına bağlı Germania à la Corne d'or locası, İrlanda Büyük locasına bağlı Leister Lodge,

Fransız Grand Orient'a bağlı l'Union d'Orient ve Ser locaları, İtalyan büyük locasına bağlı İtalia locası,

Şapitr olarak da İtalia ve The Thistle çalışmaktadır.

27/6/1866 tarihli bir mektupta Türkiye de (Osmanlı İmparatorluğunda) 14 adet İngiliz locasının bulunduğu bildirilmektedir.

İstanbulda Union d'Orient, İtalia, Germania, Arété ve Ser locaları bir arada toplanarak yaz mevsimine girişi (21 Haziran) kutladılar ve İngiliz localarının da aralarında toplandıkları ve gerekli merasimi icra ettikleri nakil edilmektedir.

1867 yılı

1863 yılında Kurulan ve 4 yıl süre ile müspet bir şekilde çalışmış olan İtalia locası faaliyetini durdurdu. İtalia locasının kapanması ile onunla ilgili ve bağlantılı olan Şapitr'de de kapandı.

1868 yılı

8/2/1868 tarihinde l'Union d'Orient locasında Mısır Hidivin'in kardeşi Mustafa Fazıl Paşa ile Fuat Paşanın yeğeni Babıalî baş tercümanı Macid bey tekris edildi. Narinn ve Kiasnil biraderler tekris münasebetiyle türkçe birer konuşma yaptılar. Mustafa Fazıl Paşa Fransız Grand Orient'a bağlı bir locada tekris edilmiş olmasına rağmen, İngiliz Büyük locasına bağlı Bulwer locasında refikliğe terfi etti. Hobart paşa Bulwer locasına tebenni etti.

28/3/1868 de Prognos locası Fransız grand Orient'a bağlı olarak Yunanca dilini kullanma yetkisiyle çalışmaya başladı. İngiliz Büyük locasına bağlı localar hariç, diğerleri Prognos locasının açılışında bulundular. Töreni L. Amiabile yönetti ve muhterem ustadlığa İsmiridis birader seçildi. Bu toplantıda hatip Galaisakis birader özgürlük, eşitlik ve kardeşlik konusu üzerinde önemli ve etkili bir konuşma yaptı.

30/6/1868 tarihinde Union d'Orient locasına üst dereceleri ver-

mek yetkisi tanındı, bu hususu belirten 13/10/1868 tarihli yazıyı ustad Schinas, birinci nazır Narinn, ikinci nazır Pediani, hatip 1 Amiable, kâtip Guarracimo biraderler imzaladılar.

1863 yılında kurulan İtalia locasının 4 yıl çalıştıktan sonra faâliyetini durdurmasına neden biraderler arasında görüş ayrılıkları, yeni tekris edilen biraderler hususunda yeterince titizlik gösterilmemesi ve açılmış olan okulun gerektirdiği masrafların karşılanamaması olarak bildirilmektedir.

1868 yılında İtalya Grand Orient'na bağlı 3 yeni locanın kurulmasına çalışıldı. Bunların ilkinin İtalia risorta 28/2/1868 tarihinde Asmalı Mescit sokağında ki mabette çalışmaya başladı, Louis Amiable açılış törenini yönetti. İkinci Loca Speranza olup Henri de Castro tarafından kurulmaktadır. Üçüncü locanın adı da Fenice olacaktır.

Şubat 1869 tarihli dergide şu hususlar açıklanmaktadır: İtalia locasının yerine 3 loca çalışmaya başlamıştır: La Fenice, La Speranza ve la Sincerita. Ancak bu locaların çalışmaları müspet sonuç vermediğinden, üçünün bir locada toplanma hususunda vaki çağrı müspet karşılandı ve Aziziye locası namı altında yeni bir locada birleşme gerçekleşti, yeni İtalyanca çalışan locanın Aziziye adını alması muayyen tenkidlere yolaçtı, Sultan'ın adı ile yakınlık, ve İskenderiye ile İstanbul arasında sefer yapan taşıma şirketinin aynı adı taşımakta olduğu belirtildi. Bu locanın muhterem ustadlığına Georges Guarracino seçildi. Halim paşa bir toplantıda masonluğun önemini ve toplumun yücelmesinde ki katkılarını ilginç bir surette dile getirdi.

Bulwer biraderin büyük ustadlıktan ayrılması İngiliz localarının çalışmalarını sekteye uğrattı. Sultan Aziz'in Avrupa'ya yaptığı seyahat sırasında kendisine refakat eden Fuat Paşa Londra'da bulunurken Eyalet büyük loca ustadlığına seçildi, ancak Fuat Paşa müteakiben resmi ödevleri muvacehesinde büyük ustadlığı üstlenmeyeceğini açıkladı.

Germania à la Corne d'Or locasının ustadı Treu İstanbul'u terk ederek Almanya'ya yerleşti ve Treu biraderin eksikliği özlü bir şekilde duyuldu.

Etoile de Bosphore uykuya girmemekle beraber, çalışmalarını

tatil eylemişti, ancak Maillard biraderin başkanlığında yeniden çalışmaya başladı.

Union d'Orient locası türkçe de çalışmaya başladı ve bu locada 40 müslüman tekris edildi. 16 Kasım'da padişaha damat olan İbrahim paşa tekris edildi ve tekris merasiminde hatip Narinn birader genel hatlarıyla masonluğun tarihçesi hakkında türkçe bir konuşma yaptı, ayrıca doktor Roussignon tekris edildi. Bu merasimde Saray teşrifatını düzenleyen Kâmil birader ziyaretçi olarak bulunuyordu ve Paris'te kendisine verilen masonik nişandan gayri başka hiç bir nişan taşımıyordu.

Union d'Orient locasında yıl sonunda yapılan seçimlerde munterem ustadlığa L. Amiable, birinci nazırlığa Minos Bolonaki, hatipliğe Narinn, katipliğe İsmiridis ve Hasenat yardımcılığına İbrahim paşa seçildiler.

24 Ocakta Arété locası bir balo tertipledi ve bir çok biraderlerin işaretleriyle baloya iştirak edecekleri duyulduğundan balo büyük rağbet gördü. Bazı biraderler ustad derecesinin önlük ve işaretleriyle, bazıları Royal Arch ve İskoçya ritinin rose-croix işaretleri ve yanlarında kılıçlarıyla geldiler. Bir birader «ulu templier chevalier» si olarak sırtında beyaz manto belinde kılıcı ile ve bu kıyafetle dans etti. Baloda fakirlere dağıtılmak üzere 30.00 frank toplandı. Ancak yapılan gösteri bir çok tenkidlere yol açtı.

1869 yılı

İstanbul'da İngiliz büyük locasına tabi olarak «La Calcedonienne» adı altında yeni bir loca kuruldu.

1869 yılında 12 loca çalışmaktadır: 4 İngiliz, 4 Fransız, 2 İtalyan, bir Hamburg büyük locasına bağlı ve birde İrlanda ya bağlı Leicester locası, İngiliz eyalet büyük locası Grandmetri Henry Bulwer'in istifasından sonra yerine bir seçim yapılmadı ve iki yıldan beri eyalet büyük locası toplanmadı.

Union d'Orient locasının 2. nazırlığına İbrahim Paşa seçildi ve bu loca Fransız masonluğu ana nizamatını (Constitution de la Maçonnerie française) türkçeye çevirmeye kararlaştırıldı. 12/1/1869 tarihli celseye İngiliz büyük locasının Mısır eyalet büyük locası granmetri Halim Paşa özel merasim yapılarak celseye alın-

dı. Halim Paşa bu toplantıda masonluğun önemi ile toplumun yücelmesinde ki katkılarını ilginç bir şekilde dile getirdi.

1870 Yılı

Union d'Orient locası üstadlığına İstanbulda yayınlanan Turquie gazetesinin başyazarı Bordeano birader seçildi. Amiable birader sağlığının bozukluğunu ileri sürerek bu ödevi üstlenmedi ve hatip olarak çalışabileceğini bildirdi. Prognos locasının üstadlığına bir yunan gazete başyazarı olan Vrétos birader seçildi.

1873 yılı

İstanbul'da seyyah olarak bulunan ve A.H. rumuzu ile 7/4/1873 tarihli mektubu imzalayan bir birader şu hususları açıklamaktadır: Beyoğlu'nda Ağa Hamam sokağında 2 No. binanın kapısını usulüne uygun vurarak merasime iştirak edebilmiştir. Mabette Fransız ve İtalyan grand Orient'larına bağlı localar çalışmaktadır. Prognos locası süratla ilerlemektedir, Union d'Orient locası Amiable biraderin ödev almaması sonucu gerilemektedir, Etoile de Bosphore locası ise esnafları bir araya getirmiş bulunmaktadır. Ayrıca iki italyan locası faaliyettedir. İtalia Risorto locası Beyoğlu'nda, Luce del Oriente locası da Büyükdere'de çalışmaktadır. Ayrıca iki İtalyan locası faaliyettedir. İtalia Risorto loca-merikan konsolosu Brown'un başkanlığı süresince parlamıştır. Dergide yer alan mektupta Osmanlı İmparatorluğunda, yunan kilisesi ve islam düşüncüleri masonluk aleyhine cephe almadıklarından masonluğun inkişaf edegelmekte olduğu nakil edilmektedir. Yazar birader Prognos locasında mesaiye iştirak ettiğini, 3 ziyaretçi biraderin bulunduğunu, birisi iskenderiye'den, ikincisi Selânik'ten, 3. sü Paristen geldiğini nakil ettikten sonra, toplantıya kırmızı manto giymiş ve boynunda kırmızı bir eşarp olan bir biraderin doğuya alındığını ve kendisine verilen bilgiye göre bu biraderin Menphis ritinin 95. derecesini iktisap ettiğinin belirtisi olarak özel giysisinin dikkatı çektiği açıklanmaktadır.

Ağustos ayının sıcak günlerine rağmen Prognos locası muhterem ustad Cleanthi Scalieri'nin başkanlığında çalışmaktadır ve 24/7/1873 tarihinde o devrin Bakanlar kurulu eski sekreteri Halet birader ahlak konusu üzerinde türkçe ilgili çekici bir konuşma yap-

muştır. 7 Ağustos tarihinde iki yunanlı bir müslüman tekris edilmiştir. Tekris edilen müslüman İran sefaretinin baş tercümanı Mirza Nedjef (Necef) Ali'dir.

1873 yılında Prognos locasının üye adedi 91'e yükselmiştir Ser locası bir süreden beri çalışmamaktadır. Etoile de Bosphore'ın çalışmalarına çok az birader katılmaktadır.

1874 yılı

17/1/1874 tarihinde Prognos locası Cleanthi Scalieri biraderi 4. defa üstad olarak seçti. İsad celsesinde İstanbul'da çalışan muhtelif locaların mümessilleri hazır bulundular, İngiliz büyük locasını temsilen Henri Newbolt doğuyu süsledi. Union d'orient ve Ser localarının mümessilleri yoktu.

Union d'orient locası 28/1/1874 tarihinde uykuya girmiştir. Evvelce toplantılarda hem türkçe, hem de fransızca dilini kullanmakta idi, çalışmalarını yalnız Fransızca yapma kararını aldıktan sonra sütunlar boşaldı.

Fransız Grand Orient locasına bağlı localar arasında uyumsuzluğun belirdiği dile getirilmektedir ve bir locada ehil bulunmayarak red edilen haricilerin diğer bir obedians'a bağlı bir loca tarafından tekris edilmesi şikâyet konusu edilmekte ve bunun önlenmesinin gerektiği belirtilmektedir.

8/4/1874 tarihinde İtalia Risorto locasında isad merasimi icra edildi ve eski muhterem üstad Wassa birinci çekici Barboçalo biradere tevdi etti. Toplantıdan sonra «Luxemburg» otelinde bir ziyafet tertiplendi, ve yemeğe İtalyan Grand Oriend namına Antonio Geraci ve Fransız Grand Orient namına Ser locası ustası Tieran Yusufyan biraderler söz alarak tebrik ettiler.

Prognos locasının çok faal olan biraderlerinden Manolaki Stoenesku öldü ve kendisine Ragon ritine uygun olarak cenaze töreni yapıldı. Locada her ay iki konferans verilmesi kararlaştırıldı ve 12 Mayısta Fisagur hakkında Hassiotis ve 28 Mayısta doktor Hayreddin hijien hakkında birer konuşma yaptılar. Ayrıca Afganistan'dan gelen iki şeyh tekris edildi.

Etoile de Bosphore locasına Heval birader, Ser locasına da Tieran Yusufyan birader muhterem üstad seçildiler.

1880 yılı

Harp nedeniyle doğu eyaletlerinde zuhur eden açlık ve sefalet karşısında Ser locası dünya masonluğuna müracaat ederek yardım talebinde bulundu. Bu belgeyi imzalayanlar arasında bilhassa şu kişiler yer almaktadır : Ser locası ustası Nuradukyan, İtaliâ Risorto locası ustası A. Geraci, Etoile de Bosphore locası ustası Bardaut, Prognos locası ustası Stamelos biraderler.

İZMİR VADİSİNDE

1864 yılında İzmir'de Stella İonia adı altında İtalyan obediansına tabi bir loca kuruldu. Locanın muhterem üstadlığına tabip Anacleto Cricca, birinci nazırlığa tabip Chasseand, hatiplik ödevine avukat Carrez seçildiler. Ancak loca toplantı mahalli bulmakta zahmet çektiğinden, İzmir'de çalışan İngiliz locasının mahfilinden faydalanmak istedi, İngiliz locasında bu husus bazı tenkidlere neden olmuşsa da teklif benimsendi ve loca faaliyete geçerek süratle inkişaf etti, ve iki ay içinde üye adedi 50'ye yükseldi.

1864 yılında İzmirde adları belirtilmemekle beraber muhtelif localarda faal olarak 110, faal olmayarak ayrıca tâkriben 50 biraderin bulunduğu açıklanmaktadır.

1865 yılında aralık ayında E.M. Rossi birader Stella İonia locasında (Tanrıya inanç ve ruhun ebediyeti) hakkında ilgi çeken bir konferans verdi. Aynı yıl içinde İngiliz eyalet büyük locası, büyük Ustad yardımcısı Hyde Clark'ın başkanlığında İzmir'de toplandı.

1866 yılında Stella İonia'nın davetlisi olarak İzmir vadisinde çalışan tüm localar eski Diane mabedinde toplandı.

(Mabedin nerede olduğu açıklığa kavuşturulmamaktadır). Muhtelif din mezhep ve milliyetten 100 birader hazır bulundu. Mabedteki mesaiden sonra verilen yemeğe Stella İonia locası Muhterem ustası Cricca başkanlık etti. Sağında İngiliz Büyük Locası mümessili Hyde Clark, solunda İzmir valisi birader Reşit paşa bulunmakta idi, Reşit paşanın işlerinin çokluğu nedeniyle loca çalışmalarına o gün iştirak edememiş olduğu ayrıca kayıd edilmektedir. Bu toplantıda bir çok birader söz aldı ve Simon Roux genç kuşaklara mason görüşlerini yayan bir okulun açılmasını öneri-

di. Bu dileğin gerçekleşmesine kadar mabedin yakınında bir kitaplığın kurulmasına karar verildi.

1867 yılında İtalyan Grand Orient'u Stella İonia locasının ana loca olarak çalışmasını benimsedi ve İzmirde bir Şapitr kuruldu ve bu şapitrin başkanlığına İonia locasının muhterem ustadı Cricca seçildi.

20/2/1867 tarihinde Stella İonia locası muhtaç olanlara yardım etmek amacıyla İzmir'de bir balo tertipledi. Baloya Vali, yüksek dereceli memurlar, Fransız, İtalyan, Yunan, Portekiz, Danimarka konsoloslari iştirak etti.

Aynı yıl Manisa'da Anacleto Cricca adlı bir loca kuruldu, bu loca İtalyan obediansına bağılı idi. İlk ustadı Spiegelthal birader idi.

1868 yılında Stella İonia locasının muhterem ustadlığını Hydias tripaldo üstlendi. «Orcanié» (Dergideki yazılış şeklini nakil ediyoruz; Orhaniye locası olarak okunması gerekir) locası «Envery» efendinin başkanlığında türkçe olarak çalışmağı başladı. Manisa locasının ustadlığını da yine Fréderick Spiegelthal üstlendi. Bu suretle şapitr'e bağılı üç locanın bulunduğı belirtilmektedir.

Aynı yıl içinde İzmirde Fransız Grand Orient'a bağılı Méléş adlı bir loca kuruldu ve ilk ustadı M. V. Longdon oldu.

İngiliz localarının durumunun parlak olmadığı ve bir önderin eksikliğinin duyulduğı açıklanmaktadır. Aynı yıl içinde Menemen'de su baskınına uğrayanlara yardım amacıyla bir balonun tertiplendiğı de belirtilmektedir. Cricca biraderin 33. dereceye yükseltil-diğı de açıklığı kavuşturulmaktadır.

1875 yılında İngiliz localari İngiliz Büyük locası ustadlığına prens dö Gal'in getirilmesini kutladılar. Toplantıya bir çok ziyaretçi birader katıldı. İtalyan büyük locası namına Cricca birader İtalyanca, Carrere birader Fransızca, Gabriel birader türkçe, Alparian birader ermenice, Gregoriadis birader rumca söz alıp tebrik ettiler.

Uyku Döneminde İdeal Muh .: Lo .: sı

Dündar ERENDAG

Fikret Çeltikçi K.: in Aziz anısına

I — G İ R İ Ş

Türk Masonluk Tarihi üzerine inceleme ve araştırma yapmış olan Kardeşlerimiz, 1935 yılı Ekim ayından başlayan ve 1948 yılı Haziran ayına kadar devam eden 13 yıllık bir süreyi Türk Masonluğunun Uyku dönemi olarak belirtirler; gene bu kardeşlerimiz, 1939 yılında yüksek Şurânın izni ile İdeal, Kültür ve Ülkü Muh.: LL.: kurulmuş olduğuna işaret ederler.

Diğer taraftan Mimar Sinan Dergimizin 1971 yılı başında yayınlanan 10. uncu sayısında Tahsin Yaşamak K.: imiz

Masonluk tarihimiz üzerine bir seri araştırma yapılmak gerektiğine işaret ederken 1935-1948 dönemi için «... Eğer belgeler ve anılar toplanabilirse UYKU DÖNEMİ konu olarak işlenebilir. Bu Uyku Dönemini yaşamış eski Üstadlarımız için mümkünse, bir Hey'et halinde çalışıp bir eser yazmak şarttır. 15 Yıl Türk Masonluğu, üzerine ölü toprağı serpilmiş olarak uykuya dalmış görünüşü altında nasıl canlı kaldı? Bunun özellikle genç KK.: ce öğrenilmesi gerekir...» diyordu (1).

Aradan bunca yıl geçmiş olmasına rağmen bu onüç yıllık dönemi aydınlatacak ne anılara ve ne de belgelere dayanan bir inceleme ve araştırmaya tesadüf edilememiş olması, bu dönemle ilgili belgelerin bulunamaması, veya bulunmadığı, anıların toplanmasında ise bir hayli geç kalınmış olması ile izah edilebilir.

Uyku döneminde İdeal Muh.: Lo.: nun çalışmalarına geçmeden önce ve bu çalışmaların Masonik Prensipler, kurallar karşısındaki yerini daha iyi belirleyebilmek için uyku dönemine nasıl girildiğini ana hatlarıyla hatırlatmakta yarar görmekteyiz.

Daha 1930 yıllarında zamanın iktidar partisi çeşitli tesir ve telkinlerle Mason teşkilâtımız üzerinde bir baskı kurmak, teşkilâtımızın başında (Halk Fırkası) nın güvenini kazanmış kimseleri görmek istemek teydi. Nitekim 1930 yılında Büyük Loca (Büyük Maşrik) seçimlerinde Hakkı Şinasi Paşa K.: in telkin ve müdahaleleriyle başlayan ve tarihimize (1930 seçimleri ve Necat Muh.: Mah.: i) diye bilinen bir dizi olaylar, Masonik anlayışın galebesiyle sonuçlanmıştır. (2), (2.a.b.c)

Sonraları kültür, san'at sosyal faaliyetlerini çalışma konusu yapmış derneklerle, meslek derneklerinin çalışmalarını Halkevleri ve Halkodaları bünyesi içinde birleştirme ve sürdürme telkin ve baskı dönemi başladı. Bu baskı ve hareketin dışında kalabilmek mümkün değildi. Nitekim bu konuda süregelen temaslar sonucu Ankara'ya davet edilen Yüksek Şurâ Hâkim Büyük Amiri Dr. İsmail Hurşit, Maşriki Âzam (Pek Sayın Büyük Üstad) Muhittin Osman Omay, Dr. Fuat Süreyya Paşa, Muhip Nihat Kuran Kardeşlerle bu KK.: e Ankara'dan katılan Mustafa Reşat Mimaroglu (Danıştay Başkanı), Rasim Ferrit (Milletvekili) Nevzat Tandoğan (Ankara Valisi) KK.: den müteşekkil Hey'et ile İç İşleri Bakanı Şükrü Kaya K.: aralarında yapılan uzun görüşmeler sonucu Hey'etime, (Masonluğun istihdaf ettiği sosyal ve kültürel faaliyetlerin bir sureden beri Halkevleri ve Halkodaları tarafından yapılmakta olduğu gözönünde tutularak Mas.: luğun artık faaliyetini tatil etmesi gerekir. Kaldı ki bu hususta fırkanın kararı vardır. Hükûmet de bu yolda karardır.

Dernek faaliyetine kendiliğinden son vermezse biz kapat-

mak mecburiyetinde kalacağız deniyordu. (2)

Buna rağmen Hey'eti teşkil eden KK.: miz kapatılma ve mal varlığı bağışlama kararının ancak Dernek Genel Kurulunca alınması gerektiğine dair haklı itiraz ve karşı beyanlarına rağmen konunun daha fazla uzatılmaması gerektiği, uzatılması halinde daha müşkil sorunların ortaya çıkabileceği hususundaki görüş birliği üzerinde konuhal oldu ve 10. Ekim 1935 tarihinde, Kamu oyna Anadolu Ajansı vasıtasıyla duyurulan, beyanname imzalandı, Şükrü Kaya K.: e verildi. Kamu oyu da (Türk mason Cemiyetinin faaliyetine nihayet vermediği ve bütün mal varlığını Halkevlerine bağışlamayı muvafık gördüğünü) Anadolu Ajansının bu haberiyle öğrendi... (2)

Bundan bir süre sonra da (Türk Yükseltme Cemiyeti) diye bilinen (Türkiye Büyük Locası) 3/12/1935 tarihinde İstanbul Valiliğine verilen ve (Maşrikî Azam) Muhittin Osman K.: in imzasını taşıyan dilekçe ile Cemiyetin faaliyetini tatil etmiş olduğunu bildirerek dernek mührü ve anahtarı saklanmak üzere Valiliğe teslim etti. (2)

Ve böylece UYKUYA GİRİLDİ....

Geçtiğimiz yıl Ebedi Maşrik'a intikal eden Fikret Çeltikçi K.: mizin (Hür Masonluk tarihinden notlar) adlı araştırma ve incelemesinde (.... 28/6/1938 tarihinde yeni Cemiyetler kanunu kabul edildikten sonra bu yasal imkânı değerlendirmek isteyen ve yeniden örgütlenen Yüksek Şûra kendisine bağlı üç Loca kurmak suretiyle işe başlamak istemiş ve 1939 tarihinde ilk üç Locanın kurulması gerçekleşmiş bu üç Loca daha sonraları Türk Masonluğunun temelini oluşturmuştur. İdeal, Kültür ve Ülkü isimlerini alan bu Localar maalesef faaliyetlerini devamlı sürdürmek imkânını bulamamışlar İdeal Locası bir kaç toplantı yapabilmiş diğerleri kurulduktan sonra uzun süre âtil kalmış....) Olduğunu belirtmektedir. Çeltikçi K.: mız ayrıca Masonluğun yeniden resmen faaliyete geçtiği 1948 yılından önce yapıldığına işaret ettiği toplantıların Mas.: nik usullere uygun toplantılar olmadığını, 1935 yılında LL.: in kapanmasından sonra evleri müsait olan KK.: in evlerinde veya Gazinolarda yapılan toplantıların Mas.: ik ruhunu, kardeşlik duygularının bağlarının canlı tutulması amacı ile yapıldığını ve bu toplantılarda Mas.: nik çalışma

yapılmadığını belirtmektedir.
(2)

Fikret Çeltikçi K.: bu satırların, ifadelerin yanında şayet, İdeal Muh.: Lo.:nın kuruluşunun 25 nci yılında, 1964 yılında yayınlanan broşürde (3) (... İdeal Muh.: Lo.:nın 1939 yılından sonra dernek yeniden resmiyet kesbedinciye kadar ayda bir defa, bazen iki defa olmak üzere muntazam çalışmalarına devam ettiği....) Selâmi Işındağ B.:ce kaydedilmekte ise de bu konuda Büyük Loca arşivinde 402/01-696 numara ile kayıtlı bir mektep defterinin ikinci bölümünde ve 3. cü derece çalışmalarına ayrılmış bölümün 101 ve 102 ci sahifelerinde 1/7/1945 tarihli bir Üstadlar celsesi tersimatından başka bir belge yoktur) demiş olsaydı, bu incelemeye kaynak olan ve Loca arşivimizde yıllardır açılmış bir defterin sayfaları belki daha uzun bir süre kapalı kalabilirdi.

Gerçekten, İdeal Muh.: Lo.:nın 43 ncü yılında (Kalkedonya Mah.:den günümüze İdeal Muh.: Lo.:) konulu konferansımızın çalışmaları sırasında Bü.: Lo.: arşivimizden yararlanmak istediğimiz üzerine Büyük Sekreter Süha Umur K.:miz biraz önce bahsedilen tersimatı ihtiva eden

küçük defteri incelememiz için vermişti. Bu defterin 1 inci bölümünün ikinci derece tersimatına ve ikinci bölümü ise 3 ncü derece tersimatına ait olduğunu görmüştük. 2 nci derece tersimatı normal mesainin başlamasından sonra düzenlemeğe başlanmış ve 3. ncü derece tersimatının ise yukarıda belirtilen 1/7/1945 tarihli tersimattan sonra keza normal çalışma düzeninden sonraki tarihleri taşımaktaydı. Bu nedenle evvelki araştırmalarımızda bu tersimattan bahsedilmemiştir. Ne var ki değerli Çeltikçi K.:mizin bahsettiğim kitabındaki satırlar üzerine bulduğumuz 398 sahifelik defter ve içindeki tersimat zihinlerimizdeki tereddüdlere, UYKU döneminin bir bölümünü, karanlıkta kalmış yönlerini bir ölçüde aydınlatma imkânını bahsetti.

Bir bölümünü ve bir ölçüde diyoruz zira tersimat 3. Haziran. 1945 tarihinden başlıyor, 1. Eylül. 1946 tarihinde fasılaya uğrayor ve muntazam çalışmaların başladığı Haziran 1948 tarihinden itibaren kesin-tisiz devam ediyordu.

Bu incelememizde UYKU döneminin bir bölümüne ait tersimatını inceleyerek yapılan toplantıların niteliğini, dönemin karanlıkta kalmış yönle-

rini aydınlatmağa çalışacak ve soruların, tereddüdlerin cevaplarını Tanrının en büyük vergisi olan aklın ve edindiğimiz tecrübenin ışığı altında gözden geçirerek doğruyu, hakikatları aramağa çalışacağız.

Hemen belirtelim ki, Uykuya girişimizden sonra K.: mizin küçük gruplar halinde bir birleriyle temaslarını sürdürdükleri, zaman zaman toplantılar yaptıkları Mas.: ruh ve kardeşlik bağlarını, beraberliklerini sürdürdükleri ve özellikle Bahçekapı'da Eczacı Sadullah Gökçek K.: in Eczahanesinin üst katının KK.: için bir buluşma, hasret giderme yeri haline getirilmiş olduğu ve bunun 1948 lere kadar ve hatta ondan sonra da devam ettiği (4) ayrıca Karaköy'de (A. B.) lokantası üst katında ve Tokatlı Lokantasında küçük guruplar halinde birlikte buluşup anılarını tazeledikleri Uyku dönemini yaşamış KK. mizin anılarından öğrenilmektedir. (5)

II — TERSİMATIN ANA HATLARI

Defterimizin ilk altı sahifesi boş bırakılmış, hiç bir şey yazılmamıştır. Tersimat, (Zabitler), 7 nci sahifeden başla-

maktadır. İlk tersimat 3. Haziran 1945, müteakip tersimat 1. Temmuz 1945 tarihidir. Ki yukarıda aynı tarihli bir üst.: celsesi yapıldığını belirtmiştik. Bundan sonraki sahifede (Ağustos zaptı olmadığı için bu sahife boş bırakılmıştır) yazılı boş sahife sonra 1. Eylül. 1945 tarihli tersimat ve onu takip eden bir boş sahife daha ve sonra sırasıyla 4. Kasım; 2 ve 30. Aralık. 1945, 3. Şubat. 1945, 3. Mart, 7 Nisan, 5. Mayıs, 2. Haziran, 7. Temmuz, 4. Ağustos, 1. Eylül 1946 tarihli tersimatı ile 30. ncü Sahifeye kadar devam etmektedir. Defterin 31 nci sahifesinde (Bazı teemmüllere binaen hasıl olan endişe üzerine 1/9/1946 tarihli zabıttan sonra içtimalarda müzakere zabtı tutulmasına muvakkaten ara verilmiştir) yazısı ve hemen altında (Vaziyetin küşayışına mebni 12 Haziran 1948 günlü içtimadan sonra tekrar zabıtname tanzimine başlamıştır) diye yazılıdır.

Zabıtlarda Üst.: Muh.: Hatip ve Kâtip için imza yerleri açılmıştır. 3.6.1945 tarihli tersimatta Kâtip Memduh Alaybek ve Hatip Ali Galip Taş B B.: in, 1.7.1945 tarihli Üstad celse tersimatında Kâtip Memduh Alaybek Üst.: Muh.: Mecdî Ali Akasya imzası 1945

yılının diğer tersimatında sadece Kâtip B.: in, 1946 yılı tersimatında Üst.: Muh.: ve Kâtip BB.: in 4/12/1948 tarihli tersimat ve sonrasında ise Üst.: Muh.: Kâtip ve Hatip, BB.: in imzaları muntazam vazedilmiştir.

Defterimizde Ağustos ve Ekim zabıtalарının olmayışı, Selâmi Işındağ B.: in yukarıda anılan yazısında - tersimatın 1948 yılından sonra yazılmaya başlandığına dair ifadesi ve bundan da önemlisi Ali Galip Taş B.: in 11. Eylül 1948 tarihli celsede (Mesaimizin intizama nail olmasına göre, artık zabıtların ve makbuz gibi sair evrakın K â ğ ı t p a r ç a l a r ı üzerine yazılmasının doğru olamayacağına binaen bunlara ait m a z b u t d e f t e r l e r ihzar ve temini lüzumuna) dair beyanları, 1.7.1945 tarihli Üstad tersimatının çok sonraları Kâtiplik görevini almış olan Mithat Güldü B.: ol yazısı ile yazılmış olması, çalışmalar sırasında Kâtip B.: in notlarını aldıktan sonra bunları tersimat haline getirdiği, müteakip celsede tersimata kardeşlere okuduğu, tersimat hakkındaki görüşme ve oylamadan sonra bunların temize yazıldığı kâğıtların saklandığı ve 1948 yılında muntazam çalışmalar başladıktan sonra

alınmış olan defterlere kaydedildiği ve imzalandığı sonucuna varmak gerekir.

Ancak bu yöntem, çalışmaların niteliğine tersimatın sıhhatına gölge düşürebilecek bir husus olamaz. Esasen o günün şartları gereği makul olanı da buydu...

1945 yılından önce yapılan toplantılarda zabıt tutulmuş mudur sorusunu cevaplandırmamıza yeterli hiç bir emare bulunmadığı gibi zabıtların önce birer sahifelik, sonraları üç üçbuçuk sahifelik haziran 1946 tarihli toplantıda zabıtların özet olarak tutulması kararı, 1. Eylül 1946 toplantısından sonra zabıt tutulmasından sarfınazar edilmesi tersimatın, zabıtın yazılması konusunda KK.: in ne kadar endişeli ve tedirgin oldukları hakkında bir fikir verebilir. Bütün bu hususlar ve günün çalışma şartları da gözönünde tutulacak olursa 1945 öncesi çalışmalarında ya zabıt tutulmasına yeterli notlar alınmamış ve tersimat muhafaza edilememiş veya tersimat muntazam çalışmaların başlamasından sonra deftere yazılamamış olduğu sonucuna varılabilir.

İncelediğimiz tersimatta celsenin ritüelikle merasimle açıldı-

ğına dair bir cümleye, ancak muntazam çalışmaların başladığı tarihten sonra rastlayabiliyoruz. Bununla beraber 3.6.1945 ve 1.7.1945 tarihli tersimatta 1 ci derece ritüel üzerine konuşmalar yapıldığı (1 nci dereceye ait Fransa'dan evvelce getirilen kitabın 1 nci derece ritüelin Raşit B.: tarafından Vahit B.: e tevdiî kendisinden rica edildi) Cümlesinden anlaşılmaktadır. Müteakip celselerde de 1 ci derece kitabına (ritüeline) ait bazı atıflar vardır.

Celselerin kapanışı ile ilgili kısımlarda da önceleri (Gelecek içtima günü, mahalli ve saati tayin edilerek celse kapandı) ve 3 Haziran 1946 dan sonra aynı hususlara (sulh ve Selâmet rehherimiz olsun) cümlesinin ilâve edilerek celsenin kapandığı anlaşılmaktadır. Bu cümlelerin 1.9.1946 tarihli tersimatta açılışta da söylenmesi kararlaştırılmıştır.

Celse açıldıktan, önceki toplantının tersimatı Kâtip K.: tarafından okunup yönlere söz verildikten sonra tersimat oylanmaktadır. Bundan hemen sonra celseye katılanların adeta yoklaması yapılmakta, toplantıya katılmıyanların niye katılmadıkları, mazeret bildirilenlerin de mazeretleri soruş-

turulmaktadır. (Ayda bir defa yapılan toplantılara muhakkak katılmak gerektiği, devam disiplinin in teessüsü için) KK.: in büyük bir hassasiyet gösterdikleri anlaşılmaktadır.

(Toplantıya gelemeyecek kadar uzak bir mahalde bulunmak veya yataktan kalkamayacak derecede hasta olmak) makbul mazeret olarak kabul edilmektedir. 3. Mart. 1946 ve 7 Nisan 1946 tarihli tersimat bunun bir örneğidir. 3 Mart tarihli tersimatta (Vahit B.: Sadık B.: den mazeret ve yardım getirdiğini bildirdi) diye yazılıdır. Ancak bu mazeret beyanının yeterli olmadığı sonraki, 7 Nisan 1946 tarihli tersimatın şu satırlarından anlaşılmaktadır (... Söz alan Sadık B.: geçen içtimaa gelememesine mani, mücbir sebebin ne olduğunu anlattı. Ada da oturan çok samimi bir arkadaşının anjin krizi geçirdiğinden bir doktor getirmesi kendisine telefonla bildirmesi üzerine bu insanî vazifeyi ifaya koştuğunu, emri vaki olarak birdenbire vukua gelen hadiseyi Vahit B.:e tafsilâtiyle söylemiş olduğunu hikâyeye edip mazeretinin ehemmiyetini izah eyledi. Vahit B.: bu ciheti kabul ve tasdik etmesi üzerine söz alan Mecdi B.: bu tafsilâtın Vahit B.: tarafından veril-

memiş olmasına binaen mazeretinin C i d d i y e t i n e ancak şimdi muttali olduğu mukabelesinde bulundu. Zaten yapılan tenkidten asıl gayenin ayda bir güne inhisar eden içtimalarda devam disiplini- nin teminine matuf ve bu surette ayda bir BB.: rin bir birbirini görmesi arzusundan ibaret bulunduğunu tekrar etti)

Hemen her celse devam konusu üzerinde durulması devamsızlığın yaygın olduğu izlenimini yaratabilirse de toplantıda beyan edilen mazeretler sayısı ile müteakip celsedeki beyanlardan bütün serzenişlerin toplantıya katılmıyan çok mahdud sayıda, üç-dört kardeş için olduğu anlaşılmaktadır

Aylık toplantı tarihlerinden İdeal KK.: nın Yaz tatili yapmadıkları, yaz tatili uygulamasına muntazam çalışmaların başladığı 1948 yılından sonra ve 1949 yılında başladığı, müteakip tersimattan anlaşılmaktadır.

III. — TERSİMATIN MUHTEVASI

A — TEKRİS - UYANDIRMA TERFİ - YÜKSELİŞ

1. — Tekris :

İncelediğimiz ilk tersimatta (tekrar sinemize intihakları düşünülen BB.: ve h a r i c i l e r) d e n bahsedilmektedir. Buna rağmen muntazam çalışmaların başladığı günlere kadar herhangi bir haricinin kabulü, tekrisi ile ilgili bir kayda rastlanmaktadır. Bununla beraber Fuat Ramazan-oğlu K.: miz matrikülümüzde 17 sıra numarasında kayıtlı Ata Sayar B.: Mecdi Akasya K.: in Anadoluhisarı Körfez Caddesindeki evinde tekris edilmiş olduğunu kesinlikle ifade etmektedir. Selâmi Işındağ B.: de İdeal Lo.: da tekris olanların adlarını verirken ilk isim olarak Ata Sayar B.: i saymaktadır. Birbirini teyit eden ifadelerden Ata Sayar B.: in İdeal Muh.: Lo.: da ilk tekris olunan K.: olduğunu söylememiz mümkündür. (3-5)

2. — Uyandırılma - Uyandırma :

Uyku dönemi çalışmalarının en önemli bölümünü uyandırma uyandırılma teşkil etmektedir. Türk Mas.: günün 1935 yılında topluca uykuya girişinden önce Nura kavuşmuş kardeşlerin Uyku döneminde kurulmuş bulunan LL.: rımızda çalışmalara katılmaları için davet olunmaları anlamında

kullanılan uyandırılma yöntemi, muntazam çalışmaların başladığı 1948 yılından sonra da bir süre uygulanmıştır.

Bu konuda son derece ilginç olan husus, Uykudaki eski Mas.: BB.: mizi uyanmış veya uyandırılmış olanlar açısından tamamen H A R İ C İ olarak addolunmalarıdır. Gerçekten yeni LL.: mız kurulurken hiç birisine eskiden taşınmış oldukları adlar verilmemiş bu suretle yeniden kuruluşta hiç bir eski Mas.: un müktesap hak ve Localara halefiyet iddiasına yer ve mahal verilmeyecek bir esas kabul edilmiş, aşağıda belirtileceği gibi eski devrin, eski hakların bir tasfiyesi amacı güdülmüştür.

Uyanmış veya uyandırılmış olan BB.: miz eski Mas.: BB.: lerle yakınlıklarını ilişkilerini sürdürmüş olmalarına rağmen, yeni çalışmalar hakkında kendilerine hiç bir bilgi vermemişlerdir. Şüphesiz bu uygulama, her şeye rağmen dışarıdaki, Mas.: lara sızanlar hoşnutsuluklara, kırgınlıklara sebep olmuştur. Nitekim eski Mas.: arasında Masonik bir uygulama olarak kabul edilmiyen bu yöntem, kendisine münferiden Uyandırılma teklifinde bulunulan Vefa Muh.: Mah.: i eski Üst.:

Muh.: i Mehmet Ali Haşmet Kırca K.: tarafından bütün Vefa BB.: ine teklif yapılmadıkça uyandırma kabul etmediği öğrenilmiştir. (5)

Bununla birlikte, 1939 yılında sadece üç Loca'ya çalışma izni verilmiş olduğu, günün çalışma şartları ve toplantıların ancak evleri müsait olan KK.: in evlerinde yapılmakta olduğu düşünülürse Uyandırılma yöntemindeki makul sebepler de bulunabilir.

1/6/1945 tarihli tersimatta Uyandırılmanın usul ve esası üzerinde görüşmeler yapıldıktan sonra (tekrar sinemize iltihakları düşünülen BB.: ve haricilerin listesi tanzim ve bunlar üzerinde bütün Mahfil KK.: nin denemeler yapmaları ve neticelendirip tasvibi umumiyeye ictiranından sonra Şûra'ya arzı ve müsaa-de istihsal edildiği takdirde toplantılara daveti muvafık görülmüştür) prensip kararına varılmıştır.

Uyandırılması tasarlanan eski Mas.: lar haklarında araştırma ve soruşturmaların sonuncu Lo.: da müzakere edilmekte, aleyhte söylenen bir söz, bir menfi rey çıkmadığı Uyandırılma önerisi ittifakla kabul edildiği takdirde bu kimsenin adı önceleri BEYAZ LİSTE

ve 4 Kasım 1945 tarihli toplantıdan itibaren de A LİSTE-Sİ olarak adlandırılan listeye kaydedilmektedir. Buna karşı Uyandırılma önerisi itiraza uğrayan, kabul edilmeyen tersimattaki ifadeyle (Hattâ evvelce intisabı dahi teessürle karşılanan bir takım sabık BB.:) ise önceleri KARA LİSTE ve yine 4/11/1945 tarihli toplantıda adı B.: LİSTE-Sİ olarak değiştirilen listelere yazılmaktadır.

(B Listesine yazılacak olanların ne gibi Mas.: mahzura müsteniden teklif edildikleri, suçlarının Mas.: ik tolerans ölçülerinin tesbiti bakımından Hususî ve Umumî menfaatlerin müzakeresi sırasında münakaşa edilmesi...) kararlaştırılmıştır.

Uyandırılma konusunda alınan bu prensip kararının tipik bir örneğini 7 Nisan 1946 tarihli tersimatta görmek mümkündür. Ali Galip Taş B.: Uyandırılmasını düşündüğü iki B.: ismini Locamıza sunmuştur. Bundan sonrasını tersimattan izleyelim :

(Mecdi Akasya B.: ... ikinci ismin Galip B.: in aklına nereden geldiğini ve bu zatı teklif etmekle ne düşündüğünü sordu. Galip B.: bu sualı cevaplandırdı. Her iki Biraderin

de iyi olduklarını, iyi tanındıklarını ahlâksızlık denebilecek bir halleri bilinmediğinden aramıza girmelerine mani bir kötülükleri bulunmadığı, ikinci Biraderi teklif etmesindeki düşüncenin, Uykudaki bu biraderin bir Mason olması ve bir nakisesinin bulunmaması güveninden mütevellit olduğunu, mamafih son kabul edilen prensibe nazaran, aleyh. teki bir tek menfi reyde dahi teklifin reddedilebileceğine göre bir HAYIR ın mes'eleyi halle kâfi olduğunu belirtti. Mecdi B.: Galip B.: in tavzihini ve sonunu iyi bağladığını överek birnetice kendisinin bir HAYIR ile iktifa ettiğini beyan etti....)

Zabıta tekliflerden birinin reddine, diğerinin bekletilmesine karar verildiği yazılıdır. Uyandırılması teklif edilenlerden itiraza maruz kalmış olanların isimleri muntazam çalışmaların başladığı tarihe kadar tersimata geçirilmemiştir. 1948 yılında çalışmaların intizama dönmesinden sonra reddedilenlerin isimleri tersimata aynen geçirilmiştir.

Fuat Ramazanoğlu K.: miz yukarıda Galip Taş B.: teklif ettiği ve Mecdi Akasya B.: in itiraz ettiği kimsenin adını ve olayı gayet veciz şekilde hatırlamaktadır. (5)

3 — Terfi :

3 Mart 1946 tarihli tersimatta Ata Sayar B.: in terfii görü-şülmüş ve (Uzunzamandanbe-ri müptedi kalması Mas.: taki tekâmülüne mani olacağı mü-lâhazasıyla terfiinin Mas.: ik merasimle yapılması) tek-lif edilmiştir. Görüşmeler so-nucunda (..... Mas.: ik me-rasiminin atideki celselerden birine tâliki ve Ata B.: in ikin-ci dereceye terfi rey'e konula-rak müttefikan kabul edildi. Bu karar Üst.: Muh.: tekrar içeri alınan Ata B.: e tebliği eyledi. Ve terfiinin bir ay son-ra yapılacağı kendisine bildi-rildi) ği tersimatta belirtil-mektedir.

İkinci dereceye ait tersimat 1949 yılından sonra yazılmağa başlanmış olduğu için Ata Sa-yar B.: in terfii ile ilgili bir kayda rastlanmamıştır.

4. — Yükseliş :

1 Temmuz 1945 tarihli Üst.: celsesine ait tersimatta aynen (Üst.: Muh.: ve diğer Muvaz-zafi (Görevliler) huzuru ile celse açıldı. Hemen İdeal Muh.: nin müessisleri arasın-da bulunan Raşit Taşdur B.: Evvelce tahakkuk ve takarrur eden Üst.: 1, Mah.: BB.: tam muvafakatiyle kendisine tebliğ edildi, vakitleri gelip geçen

Necati Dirim, Fehmi Fındıkoğ-lu ve Raşit Taşdur'un 4 ncü de-receye terfileri işinin Şûra'yı Âli'ye arz ve ricası müttefikan kabul edildi.....)

Bu satırlardan başka, 3. cü dereceye yükselişle alâkalı herhangi bir kayda rastlanma-makla beraber, zabıta Raşit Taşdur K.: in e v v e l c e ta-hakkuk ve t a k a r r u r eden. deyiminden 3. çalışmalarının da 1/7/1945 tarihinden önce de yapılmakta olduğunu gös-termektedir.

B. — TOPLANTI YERLERİ :

Toplantılar (Malum noktayı hendesiye'de) yani bilinen geometrik noktada yapılmak-tadır. İlk bilinen geometrik nokta Galip Taş B.: in Taksim Talimhane deki dairesidir. Her toplantı sonunda gelecek toplantının yapılacağı yer ka-rarlaştırılmaktadır. Ne var ki BB.: kendilerine duyurulan adresi bulmakta zaman zaman müşkilâtla karşılaşmaktadır. Dr. Fehmi Çeltikçi B.: in 3/3/1946 tarihli toplantıya ge-cikmesi şöyle izah edilmekte-dir. (Dr. Fehmi Çeltikçi B.: elindeki adrese göre muayyen içtima mahallini bulamadığı-nı ve mevsim soğğunun üşü-memesi için onu çayhaneye sevkettiğini tekrar çıktığında

ikinci taharriyatı sırasında, yolda tesadüf ettiği uykudaki BB.: den biri ile konuşurken ağzından kaptığı malumat ile derhal vazifesini ifaye koştugunu anlattı)

Toplantı yeri çok istisnai bir halde umumî birmahaldir. 7 Temmuz 1946 tarihli tersimattan bunu anlıyoruz. (Mevsimin en sıcak gününde toplantı için münasip bir yer bulunamaması, toplantı yerinin Umumi bir saha olduğu; bu sebeble müzakerelerin zabta geçebilecek kadar resmi ve aleni şekilde yapılamadığı) anlaşılmaktadır.

C. — BİJU, EŞARP ve KORDONLAR :

Bu konuda tersimatta kesin bir kayda rastlanmamaktadır. Ancak Necat Mah.: e ait olduğu belirtilen önlük, eşarp ve biju ve diğer avadanlıkların zaman zaman akibetlerinin araştırılması sorusuna Galip Taş 12/6/1948 tarihinde (bunların Kirkor ve Fuat BB.: de kalmış olduğunu sonradan ele geçenlerin de noksan bulunduğunu) beyan ettiği anlaşılmaktadır. Fuat B.: diye söz edilen Ramazanoğlu K.: dir. Ramazanoğlu K.: bunları Kirkor Şahin B.: in uzun zaman bunları muhafaza ettiği II. ci

Dünya Harbinde Alman'ların Dedeagaç yakınlarına gelmesi sırasında gayrimüslim vatandaşlarımızın Askere alınarak İstanbul'dan uzaklaştırıldıkları sırada Kirkor B.: in de biju ve eşarpları evinde bulunmasından korktuğu için imha ettiğini belirtmiştir. (5)

D. — TOPLANTI GÜNLERİ :

Toplantıların izlediğimiz tarihleri itibariyle ayda bir ve önceleri ayın ilk Pazar günleri, 1945 yılında istisnai olarak 2 ve 30 Aralık Pazar günü, yapıldığı bunun muntazam çalışmalarına kadar böyle devam ettiği, 12 haziran 1948 tarihinden sonra Cumartesi ve 12 Eylül 1948 den sonra da ayın ikinci ve dördüncü Cumartesi günleri yapıldığı anlaşılmaktadır.

E — GÜNDEMLER :

Toplantılarda önceden kararlaştırılmış konuların görüşülmesi prensibine uyulması ve uygulanmasına önem verilmiş 2/12/1945 tarihinde (Ruznamenin daha önceden tesbit edilerek KK.:e gönderilmesine) karar verilmiş ise de bu kararın nasıl uygulandığını tesbit etmek mümkün olamamıştır.

Bazı toplantılarda ise belirtilmiş bir konunun müteakip

celse gündeminde olacağı, görüşüleceği KK. hazırlıklı olmaları bu konuya ne derece önem verildiğinin belirtileridir.

F. — SEÇİMLER :

İncelediğimiz tersimat arasında yalnız 1945 yılı sonunda yapılan 1946 yılının Üst. Muh. ve görevliler seçimine ait bir tersimat vardır. 2. Aralık 1945 tarihli tersimatta (önümüzdeki celsenin kanunî luzumuna binaen seçimler yapılacağından gündeme alınması) kararlaştırılmış ve 30 Aralık 1945 tarihinde yapılan seçimlere 14 Kardeş katılmış 1 K. mazeret bildirmiştir. Yapılan seçimler sonucunda Üst. Muh. liğ Ziya Göksin 1 nci Nazırlığa Vahit Demirkan II nci Naz. liğ Sami Sunal, Hatipliğ Sadık Bigat, Kâtipliğ Memduh Alaybek gizli oyla seçilmişlerdir. (Kâtip Memduh Alaybek'in başlangıcından 1 Ocak 1949 tarihine kadar bu görevi her yıl muntazaman sürdürdüğü anlaşılmaktadır.) Diğer görevliler açık oyla seçilerek, Muhakkikliğe Fındıkoğlu, Teşrifatçılığ Raşit Taşdur, Hazine Em. Artin Zeki Hampar, Has. Em. Necati Dirim, Dahili Muh. liğ Dr. Fehmi Çeltikçi, Kâtip Mu. Ali Galip Taş.

Hatip Mu. liğine Salim Bankoğlu, Haz. Em. Muavinliğine Kirkor Şahin Has. Em. Mu. liğine de Necmi Ali Akasya BB. seçilmişlerdir.

İdeal Muh. Lo. nun bütünüyle bilinen görevlilerin ilk tam listesi budur.

İdeal Lo. nun ilk Üst. Muh. i Mecdettin Ali Akasya'dır. Sonraları Üst. Muh. lik görevi Ali Galip Taş. ile aralarında münavebe ile 1945 sonuna kadar sürdürülmüş, yukarıda belirtildiği gibi 1945 yılı sonunda Ziya Göksin B. Üst. Muh. liğ seçilmiştir. Selâmi İşindağ B. in anılan yazısında, görevin Ali Galip Taş ve Mecdettin Ali Akasya BB. tarafından yürütülmesi, Yüksek Şûra ile devamlı irtibatı gerektiren görevin gereği ve Şûra mensuplarının ancak kendilerince daha yakından bilinmesi ve tanınmasının sonucu olduğunu belirtmektedir. (3)

İdeal Muh. Lo. nun uyku dönemindeki Üstadı Muh. leri Mecdettin Ali Akasya, Ali Galip Taş, Ziya Osman Göksin ve 1948 yılında Hazım Atıf Kuyucak BB. dir. (6)

G. — MENFAATLER :

Masonluğun ve Locanın Genel

ve Özel menfaatleri görüşmelerin ve devamlı uyandırılma görünmelerin ağırlığını teşkil etmektedir. Uyandırılma ve devam dışındaki konulara kısa başlıklarla temas etmek gerekirse :

3.3.1945, eskiden yapılmakta olan Sigorta işinin görüşülmesi,

1.7.1945, Evvelce mevcut olan Ölüm Sigortasının yeniden vücuda getirilmesi ve diğer mahfillere teşmilî suretiyle iş görür hale getirilmesi,

«Masonluğun bir takım remiz ve zevahirden ibaret olmayıp hayatı hakikiye ve tedrici tekâmül ve bu suretle insanların yükselme ve birleşmelerine bir vasıta olduğu» Kardeşlerin ve hususta çalışmalar yapmaları ve fikirlerini söylemeleri.

— 2.9.1945 Masonluk aleni mi yoksa gizli mi olmalı?

— 2.12.1945, Yakın âtide mesailerine resmî şekilde başlayacak olan Localar'da üye sayısı az mı çok mu olmalı?

— 30.12.1945, Loca üyeleri 100 den yukarı mı aşağı mı olmalı?

— 3.2.1946 Hasenat bahsinde fikir teatisi,

— 3.3.1946 KK.: in umumi

ve hususi menfaatler bahsine söz almamalarının çalışmaları yavanlaştırdığına dair görüşmeler üzerine Viktor Ganimidi K.: in İzmir Mah.: da evvelce yapmış olduğu ve (Bir haricinin tekrisinde yemin) konulu konferansın metni İsmail Köni K.: tarafından okunmuş : Bundan sonra açılan görüşmelerde yeni alınacak hariciler seçiminde gösterilecek hassasiyet, toplantıya hiç gelemiyen veya geç gelenlerle ilgili görüşmeler yapılmıştır. Yine aynı celsede Ziyafet kulfetinin basitleştirilmesi görüşülmüştür.

7.4.1946 devamsızlıkla ilgili görüşmelerden sonra umumi ve Hususi menfaatler görüşülürken hiç kimse söz istemeyince G. Taş B.: suskun bira-derlere serzeniste bulunmuş bundan sonra servet inkisamına dair görüşmeler yapıldığı tersimatın şu satırlarında anlaşılmaktadır. (Sadık B.: söz aldı. Servet inkisamına müteallik bu kadar geniş ve şümüllü meseleyi deştiginden dolayı Galip B.: teşekkür etti.)

5.5.1946 M. Kemal Öke Üst.: Şişli Halkevinde verdiği (Kanlı Medeniyet) konulu konferans kardeşlerin bilgisine sunulmuş harplerin sebepleri tartışılmıştır.

Aynı celsede evvelki celsenin servet inkisamı konuşmaları sürdürülmüş, Hazım Atif Kuyucak ilmi açıklamaları ile KK.: aydınlatmıştır.

(Üniversite kürsüsü olmıyan fakat her şey konuşabilen M.: Lo.: sında bu gibi konulara dair fikirlerin komprime halde ortaya konup her kardeşin düşüncesini söyleyebildiği) görüş ve düşüncesine karşı aksi görüşte olanlar da düşüncelelerini açıklamışlar ise de tersimatta karşı düşünceler neler olduğu belirtilmemiştir.

2. Haziran. 1946 Türkiye'de Masonluğun son durumu ile ilgili bilgiler verilmiş görüşmeler yapılmış Locamıza düşen vazifeler ve tutulacak yol konusu tartışılmıştır.

7. Temmuz 1946 açık havada ve umumî bir mahalde yapıldığı yukarıda belirtilen bu toplantıda devam konusu görüşülmüştür.

4.8.1946 Devam konusu görüşülmüş kardeşlerin mazeretler üzerinde fazla durulmaması ve tolerans gösterilmesi gerektiğine dair görüşlerine karşı olanlar toleransın nerede ve nasıl hangi ölçüde gösterileceğini belirtmişlerdir.

1.9.1946 her celsede zabıt tutulup tutulmaması görüşül-

muş, tartışılmış, kararın müteakip celsede verilmesine karar verilmiştir. Müteakip celsede zabıt tutulmamasına karar verilerek normal mesai devamına kadar zabıt tutulmasına ara verilmiş zabıt tutulmamıştır.

H. — AİDAT TEKLİF VE HASENAT KESELERİ :

Teklif ve Hasenat Keseleri her celse dolaştırılmakta teklif kesesinden uyandırılması istenen kimselerin adları çıkmaktadır.

Loca BB.: nin Loca masraflarını karşılamak üzere 1.7.1945 tarihli toplantıda ve her ay bir lira vermek suretiyle aidat ödemeleri kararlaştırılmıştır. Resmî çalışmaların başladığı tarihten sonra da aidat ödenmesine devam edilmiştir. Ancak 1 Mayıs 1948 tarihinden sonra her K.: in ayrıca her ay 4 TL. nin Yüksek Şûra masraflarına katılma payı ödenmesine karar verilmiştir. Gene Temmuz 1945 tarihinde alınan bir karar hasenat kesesinin evveldenberi dolaştırıldığını göstermektedir. Zabıтта aynen (hasenata devam olunmasına) diye yazılıdır. Hasenat kesesi her celse dolaştırılmış muhteviyatı muntazamar tersimata geçirilmiştir. Top-

lantı tarihleri sırasıyla 575, 1910, 1600, 1430, 1270, 1065, 1016, 1235, ve Haziran 1948 toplantısında 1000 tuğla getirdiği incelenen zabıtlardan anlaşılmaktadır.

İ. — KARDEŞ SOFRASI :

Çalışmalarımızdan sonra bugün düzenlenen Kardeş Sofrasının günün şartları gereği toplantının yapıldığı evin sahibi tarafından ve bütün külfetleri kendisine ait olmak üzere düzenlendiği anlaşılmaktadır. Ancak bunun büyük bir külfet teşkil ettiği düşünülmüş olacak ki 3.3.1946 tarihli celsede bu hususun görüşülüp makul bir yol bulunduğu aşağıdaki satırlarda anlaşılmaktadır.

(Mecdi, Galip, Vahit, BB.: toplantılarda ziyafet vermek şeklinde külfete girilmemesini, olsa olsa bir kahve ile bu ağırlamanın basitleştirilmesini teklif ettiler. Bunun zıddını müdafaa eden Dr. Fehmi Çeltikçi B.: ısrarı karşısında Galip B.: reye konmasını teklif etti. Raşit Taşdur makulâne tavsiyede bulundu. Fehmi, Artin ve Galip BB.: de alel-tekrar söylediler. Nihayet bulunan hal şekli ile reye konmasından sarfınazar edildi.)

Ancak bu makul tavsiyenin bu-

lunan hal şeklinin ne olduğu zabıtlara kaydedilmemiştir.

J. — ÜYE SAYISI :

İdeal Muh.: Lo.:nın yıllar itibariye üye sayısını, kesinlikle tesbit etmek bu dönem için mümkün olamamaktadır. Bununla beraber 1950 yılından sonra düzenlenmeğe başlanan üye kartoteksinden toplantıda tersimata geçmiş olan isimlerden, 30. Aralık. 1945 tarihinde yapılan seçime katılanlar, Mazeret bildiren BB. adedinden 1945 yılı sonunda, 18 B.:in matrikülde kayıtlı olduğu anlaşılmaktadır. 1946 ve 1947 yılı arasındaki seçim celsesine ait tersimat bulunmamaktadır.

14.8.1948 tarihinde Kâtiplikten istifa eden Sami Sunal B.:in yerine yapılan seçime 26 B.:in katıldığı, 5 B.:in Mazeret bildirdiği tersimatta yazılıdır. Şu hale göre muntazam çalışmaların başladığı aynı yılın Haziran ayında da İdeal KK.:i adedinin 31 e ulaştığı anlaşılmaktadır.

Bu 31 Biraderden (21) i Necat, (2) si Güneş - İzmir (2) Ziyai şark, (1) Cumhuriyet (1) Ehram - İzmir (1) Ege - İzmir (1) Zuhal (İzmir) mahfillerinde iken uykuya girdikleri ve uyandırılarak İdeal Lo.:na katılmış oldukları (1)

B.: in locasının tesbit edilemediği B.: de tekris yolu ile aramıza katılmış olduğu anlaşılmaktadır. (7)

IV — DEĞERLENDİRME ve SONUÇ :

İdeal KK.: rinin Uyku Dönemindeki çalışmalarının bir bölümünü belgelere ve anılara dayanarak aydınlatmağa çalıştık.

Bu dönemin ve çalışmaların değerlendirilmesini yaparken bazı hususların altı çizilerek belirtilmesi ve bilinmesinde yarar görmekteyiz.

1 — 1935 yılında Masonik faaliyetin durdurulması ve Mal varlığımızın bağışlanması için yetkililerce baskı yapılmış olduğu tartışma kabul etmiyen bir gerçektir. Ancak bu baskı sadece derneğimize müteveccih ve münhasır değildir. O dönemde bütün dernekler faaliyetlerini durdurmuşlardır.

2 — Gene bu dönemde hiç bir derneğin ve derneğimizin kapatılması hususunda kanun, Bakanlar Kurulu Kararı, Bakanlık Kararı sadır olmamış, mevzuatımızda böyle bir hukuki düzenlemeye rastlanmamıştır. Nitekim, Derneğimizin faaliyetini durdurma bildirisi üzerine, basında Derneğimizin Hükümetçe kapatılmış olduğu

yolunda çıkan haberler karşısında Dahiliye Vekili Sükrü Kaya B.: «Türk Masonları kendi ideallerini Hükümetin esas programında dahil olduğunu görerek kendi teşkilâtını kendileri feshetmişlerdir. Hükümetin bu iş üzerinde hiç bir teşebbüsü ve alâkası yoktur» beyanında bulunmuştur. (8)

3 — Bir derneğin hangi sebeble olursa olsun çalışmalarını durdurması ile dernek yetkili organlarınca alınmış bir fesih veya infisah kararı ayrı ayrı konulardır, ayrı hukukî sonuçlar doğurur.

Derneğin faaliyetini durdurma kararı Dernek tüzel kişiliğinin sona ermesi hukukî sonucunu doğurmaz. (9)

Fesih veya infisah kararı Dernek Tüzel kişiliğini sona erdirir ve bunun sonucu olarak dernek mal varlığı tasfiye edilir. Uykuya girişimiz, dernek faaliyetinin fiilen durdurulması sonucudur.

Şükrü Kaya B.: in beyanının aksine, Derneğin yetkili Genel Kurulunca bir fesih kararı olmadığı ve verilen beyannamein dernek tüzel kişiliğini sona erdirmedeği :

a — Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulunun 9.3.1951 tarih ve 176 sayılı kararı (11)

b — Yargıtay 1. ci Hukuk Dairesinin üç ayrı kararı ile teyid edilmiş, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki Lokallerimiz bu gerekçelere dayanan mahkeme kararları ile geri alınabilmiştir. 11 a

4 — Nihayet Dernek faaliyetini durdurma beyannamesi (Türk Yükseltme Cemiyeti), Büyük Loca yetkilileri tarafından verilmiştir. (Türkiye Mason Cemiyeti) Yüksek Şûra faaliyetini durdurmamıştır.

1939 yılında İdeal, Kültür ve Ülkü Locaları (Türkiye Mason Cemiyeti) Yüksek Şûra'nın izni ile kurulmuştur.

Bu sebeplerle 1939 yılında kurulan Localarımız ve İdeal Muh.: Lo.:nın uyku dönemindeki çalışmalarının hukuk kurallarına, masonik prensiplere aykırı hiç bir yönü olmamıştır. (10)

N O T

a — Yazımızın 2. nci sahifesinde sondan 7 nci satırdaki (Türk Mason Cemiyeti) deyiimi kamu cyuna duyurulan haber metninden alınmış olup, 16 ncı sahifedeki (Türkiye Mason Cemiyeti) resmi unvanlı derneğimizle karıştırılmamalıdır.

b — Anılarına müracaat ettiğimiz Memduh Türen B.: kendi evinde, Osmanbey, Şair Nigar Sokağı Hale Apt. No. 10 dairesinde Muhip Kur'an B.: in evinde ve Necip Hancı B.: evinde yapılan toplantıları hikaye etmişse de, İdeal Lo.: na ait matrikülde adlarına tesadüf edemediğimiz için bunlara temas edilmemiştir.

Burada son bir noktayı daha belirtmek isteriz :

Bazı KK.: mizin çalışmaları-mızın durdurulmasını, Uykuya girişimizi Mason teşkilâtımızın ve Derneğimizin feshi, infisahı veya kapanması gibi deyimlerle izah ve nitelendirmeleri kanımca son derece yanlış hatalı ve sakıncalıdır.

Sâbit toplantı yerlerimizin, sâbit senbolerimizin bulunmadığı dönemlerde Masonlar nasıl çalışmışlarsa İdeal KK.: ri bu uyku döneminde 1939-1948 yılları arasında evleri müsait olan KK.: mizin evlerinde Masonik disiplin içinde, Masonik ciddiyetle muntazaman çalışmış oldukları incelenen tersimat, Uyku dönemi-ni yaşamış kardeşlerin tersimatla teyid edilen anılarından anlaşılmaktadır. (12)

K A Y N A K

1. TAHSİN YAŞAMAK Mimar Sinan Dergisi 1971 Sayı 10 Sayfa 91
2. FİKRET ÇELTİKÇİ (Türk Masonluk Tarihinden notlar) 1982 Sayfa 317 ve müteakip
Necat ne yaptı?
a. Necat'a Reva Görülenler
Necat Diyor ki
b. Türk Masonluğunda 1930 İntihabatı Buhranı
Hakikat ve Mahiyeti 1930 Fazilet Matbaası
c. OKAN BİLGÜTAY Mimar Sinan D. 1978 Sayı 29 (1930 İntihabı)
3. SELAMİ İŞİNDAĞ (İdeal Kolu - XXV Kuruluş Yıldönümünü hatırası 1964)
Büyük Lo.: Arşivi 01/227
4. FUAT RAMAZANOĞLU
SACİT ÖNCEL
MUHSİN TÜREN Anılarından
5. FUAT RAMAZANOĞLU Anılarından
6. N o t Mimar Sinan dergimizin 44 ncü sayısında Kal-Kedonya Muh.: Mah.: den Günümüze İdeal yazımızda bu dönemin Üst.: Muh.: lerine sehven 1948 yılı sonrası Üst.: Muh.: leri de birlikte yazılmıştır. Özür diler düzeltirim (Dündar Erendağ)
7. İDEAL Muh.: Lo.: Arşivinden alınmıştır.
8. FİKRET ÇELTİKÇİ Aynı eser Sahife 325
9. Not Nitekim çok yakın geçmişte bazı mülahazalarla B.: Lo.: mız çalışmalarımıza ara verilmesini uygun bulmuş çalışmalarımıza kısa süre de olsa ara verilmiştir. Bu ara vermenin Dernek çalışmalarının durdurulması yolunda ki idari kararla ilgisi yoktur.
10. Not Bu çalışmalarımızın yapıldığı sırada, konferansımızdan evvel ve sonra, Bazı değerli KK.: mizin gözlerinden kaçmış bulunduğu inandığımız bu gerçek, Uyku dönemi çalışmalarımızın Mas.: ik prensiplerimize ve hukuki kurallara aykırı bulunduğu yolunda düşünce ve görüşlere maruz kalmış, Mas.: prensiplerimize ay-

kırı bu çalışmalara ihtimal vermediklerini çalışmaların özel mahiyette olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir.

11. SUHA UMUR

Mimar Sinan dergisi 1977 Sayı 24 (Yargıtay'a verilen temyiz Layihası)

a) SAHİR ERMAN

Aynı dergi ve aynı sayıda (İstanbul, Ankara ve İzmir nasıl geri alındı?)

12

Bu incelememize mesnet olan İdeal Muh. Lo. nın 1945 tersimat özetleri ve tersimatın yazılı bulunduğu 398 sahifelik defter 16 Ocak 1984 günlü çalışmamızdan sonra, çalışmalarımıza katılmış olan Bü. Sek. Suha Umur K. mize takdim edilmiştir.

Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine III

Felsefi Alanda Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine Düşünceler

Naki Cevad AKKERMANN

«Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine» başlığını taşıyan dört bölümlü yazı dizisinin, «Kuramsal Niteliği ve Diksiyoner Tanımı Açılışında ilke olarak Ruh» başlıklı birinci ve «İnanç Dünyasında Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine İlkeler» başlıklı iki kesimden oluşan ikinci bölümleri Mimar Sinan Dergisinde yayınlanmıştır.

«Felsefi Alanda Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine Düşünceler» başlığını taşıyan ve Genel Felsefe ile filozoflara göre ruhun niteliğini açıklayan bu üçüncü bölümü, yazı serisinin sonuncusunu oluşturacak «Bilim Âleminde gelen Sesler» izliyecektir.

I — GENEL FELSEFEYE GÖRE RUH :

Genel Felsefe ruhu «Bilinç olaylarının bir ilkesi veya bütünü» tanımı ile kuramsal (teorik) bir problem niteliğinde ele alır ve incelemelerini, bu olayları oluşturan : A— düşünen (fikri) /

B— duyan (hissi : mânevi, nefsi) / C— isteyen (iradi) yetkilerimizin ilkeleri olarak özellikle EVREN — ÖZDEK — HAYAT ve BİLİNÇ kavramlarıyla ilişkisi üzerinde yoğunlaştırır. Bu konudaki türlü doktrinlere değinmeden önce kuramsal bu problemlerin, birinci bölümde açıkladığımız ve burada tekrarına gerek görmediğimiz bir sürü diyalektik ve karşıt sorun ve kavramları içerdiğini ve bu arada Freud'un bu temalara ilişkin problemleri bilimsel esaslara bağlayarak (IV. bölümde sunulacak) bugünkü RUHBİLİMİ'nin temellerini attığını bir kez daha belirtmek yerinde olur.

Tarihsel süreç içinde kuramsal konular olarak doğan ve bugüne kadar sürüp gelen düşünce akımlarına göre ruh ve ilişkileri, genel felsefe açısından «CANLI ÖZDEKCİLİK - ÖZDEKCİLİK VE TİNSELÇİLİK» olarak üç proğrafta toplanır.

A — CANLI ÖZDEKCİLİK (HYLOZOİZME : HYLE - özdek, ZOE — yaşam) öğretisi : adı birçok kez yazılarımızda geçmiş olan ilkçağ Yunan filozoflarından Thaless (İ.Ö.600) ve öğrencisi Anaksimandros ile Anaksimenesin koydukları öğretiye göre bütün doğa canlı ve ruhludur. Özdek, akıl, düşünce, yaşam aynı şeydir. Canlı ile cansız ve ruh ile ten diye ayrı problem yoktur. Yine (İ. Ö 535 - 475) arası yaşadığı sanılan Heraklitos da, esas ateş olan doğanın canlı ve ruhlı olduğunu savunmuştur.

B— ÖZDEKCİLİK (MATERIALİSME) ÖĞRETİSİNE GÖRE RUH :

Eski Yunan filozoflarından Demokritos'a (İ.Ö: 400-330 da yaşadığı sanılmaktadır) göre bütün evreni oluşturan töz atomlardır. Özdek, yaşam, ruh aynı kaynakların ürünü olduğuna göre bunların hepsi özdek niteliğinde tözden başka birşey değildir. Doğa felsefesi açısından Platon ve Aristo üzerinde de etkili olan Demokritos, atom felesefesinin kurucusu (Atomismus) Leukippos (yaklaşık olarak (İ.Ö: 400) den esinlenmiştir. 19. Yüz Yıl filozoflarından Buchnere (1824-1899) göre psikolojik olaylar tinsel hallerden başka bir nitelik taşımaz. Safra nasıl karaciğerin salgısı ise düşüncede psişik nitelikte beynin salgısıdır. Haeckel'e (1834-1919) göre bütün doğal güçler özdeğin içindedir ve insan, özdek ve enerji yığından başka birşey değildir. Son olarak fizyolojist Dantek'e göre de yaşamın en önemli unsuru olan pro-

toplazmanın elemanları kimya yoluyla nasıl çözülmüşse sentezi de uzak değildir. Bundan anlaşılıyor ki özdek ile yaşam ayrı şeyler değildir. Organik nitelikte olan ve organlar tarafından üretilen ensülin üre hormonlar da bugün sentetik olarak yapılmaktadır. Bu özdekci doktrinler ve geçen iki YY. lda getirilen mekanikci düşünceler şöyle özetlenebilir :

Metafizik bütün olaylarla düşünceler ve bütün belirtiler beynin elektro-manyetik ve fizyolojik fonksiyonudur. Organlarda geçen bütün olaylar, fiziksel ve kimyasal doğal güçlerin mekanik etki ve nedenlerinden ileri gelir. Doğada var olan canlı cansız herşey doğa yasalarının etkisi altındadır ve olaylada, o yasaların gereğine göre cereyan eder. Tanrı'nın üflediği r u h cirmine göre insanın yaratıcı gücünün bir simgesidir. Başta r u h olduğu halde doğaüstü mucizeler ve güçler yoktur. Ruh insan beyninden başka birşey değildir.

C — TİNSELÇİLİK (SPRİTUALİSME) ÖĞRETİSİNE GÖRE RUH :

Özdeğe ve bedene bağlı olmayan ve tam anlamıyla bunlardan ayrı bir töz niteliğinde ruhun varlığını kabul eden felsefedir. Özdek ile ruhu birbirinden ayıran filozof Anaksagoras'dır (İ.Ö: 500-428). Bu filozofa göre : evreni ve özdeği oluşturan ruhdur ve özdek, ruhun yaratıcılığı için bir araçtır. Böylece, birbirinden ayrı ruh ve özdek, kavram olarak İKİNCİLİK (Dualismus) düşüncesinin kaynağı olmuştur. Fakat bu filozofa göre ruh, yine de ince yapıda özel bir özdek idi.

a— PLATON'A GÖRE RUH :

Düşünce ve yapıtları ile ilkçağın ünlü filozoflarından birisidir. Platon bir taraftan İ.Ö. 387 de Atina'da Academia adındaki felsefe okulunu kurarak sosyo-politik alanlarda yaptığı incelemelerle «DEVLET» adındaki yapıtını verirken, öteyandan metafizik ve mistik konulara eğilerek ruhu özdekten ayırmış ve ilginç bir sentezle (Tanrı-ruh-akıl) öğelerini içeren formülü ile idealist felsefenin kurucusu olmuştur. Kuramsal bu formülü oluşturan öğeler şöyledir :

«Pitagoras'tan (İ.Ö. : 580-504) RUHUN ölümsüzlüğü. / Herakli-

tos'tan (İ.Ö. : 578-480) AKIL ve TANRI düşüncesi. / Sokrates'ten (İ Ö : 469-399) İYİ kavramı / Anaksagoras'tan AKIL-RUH düşüncesi.»

Platon bu soyut kavramlardan oluşan (TANRI-RUH-AKIL) öğeleriyle Tanrıci, ölümsüz ruhcu ve akılcı yeni soyut bir kuram oluşturmuştur.

Platon'un bu konulara ilişkin temel felsefesine göre : Sürekli bir akış halinde olan içinde yaşadığımız eşyalar âleminin ötesinde, varlıkları özdeksel bir nitelik taşımayan salt gerçek varlıklar olarak kabul ettiği i d e a ' ların, yani zaman ve uzayda başlangıcı bulunmayan sonsuz ve ölümsüz soyut kavram olarak, bilgi-akıl ve düşünce gibi (bu terimler için dergi 43, sayfa 49-50-51'e bk.) tümel anlamların «İDEA'ların» meydana getirdiği mükemmel bir âlem vardır. Bu iki cihan arasında da insan ruhu bulunmaktadır. Bu ruh insan bedenine girmeden önce bulunduğu i d e a ' lar dünyasındaki görgü ve anılarını insan vücuduna girdikten sonra tekrar etmektedir. Böylece insan ruhu, ile ide ve özdeklerin bireyde bir araya geldikleri bir bağıntı oluşmaktadır. Bu bağıntıda ölümsüz ve değişmeyen tek eleman ise AKIL'dır. Organik yaşama bağlı olan bedensel arzular ve iştahalar ölür, fakat Akıl ölmez. Bu, yaşamın ilkesi ve canlılığın da nedenidir. Ruhun özdek üzerindeki varlığı, sonsuz ve ölümsüz varlığından bir aşamadır. Kısacası, ruh doğum olayı ile bedene girmekte ve ölümle'de sonsuzluk âlemindeki yaşamına dönmektedir.

İlk özdeksiz ruhcu olarak i d e a l i s t Platon'a göre TANRI : aktif ve pasif iki eylemin bütünlüğüdür. Tanrı'nın etkin eylemi tümel tin (külli akıl), edilgin eylemi ise tümel can (külli nefis) dir ve insan her iki çeşit ruhu birden kapsamaktadır. Tüm tin'den payına düşen ölümsüz AKIL ve tüm candan payına düşen ise ölümlü canlılıktır.

b — ARİSTO (İ.Ö. : 384-322) ÖĞRETİSİNE GÖRE RUH :

Aristo da tinselci bir filozoftur ve özetle öğretisi, insan ruhunun Z E K Â olduğu kuramında odaklaşır. Şöyle ki :

Özdek, biçim ve ruh özdeş bireşim, canlılarda biçim olarak bedeni oluştururlar. Bu yüzden insanın özdeği, teni ve biçimi de ruhtur. Bitkisel ve hayvansal ruhlar tene bağlıdır ve ten gibi geçici-

dir. İnsan ruhu ise tene bağı olmayan etkin (aktif) ve tene bağı olup onunla birlikte yokolabilen edilgin (passif) olarak ikiye ayrılır. Aristo'nun ruh olarak nitelendirdiği zekâ, tümel ve Tanrısal bir kudrettir ve tenin bir ürünü olmadığı için, özdeksel olmayan varlığı onunla kaim değildir. Bu nedenle ÖLÜMSÜZDÜR. Öncesiz ve sonsuz olan ruh'dan önce, katkısız tümel ve ezeli olan Tanrısal aklın var olduğu ve kesin olmamakla beraber etkin bir zekânın ancak bu saf akıl ile aktif hale gelebileceği öğretisini içeren Aristo'nun bu düşüncesi, psikolojiye göre zekânın, başta akıl olduğu halde zihinsel bütün faaliyetlerin seviyesi diye tanımlandığına göre, tema üzerinde durulması gereken ayrı bir önem taşır. Platonla öğrencisi Aristo'nun öğretileri arasındaki ortak noktalar şöyle özetlenebilir :

1) — Ruhun özdekle bir ilişkisi yoktur. / 2) — Ruh insanlarda akıl ve zekâdır. / 3) — Ruh ölümsüzdür. / 4) — Her iki filozof da ruhu eylemlerle ilgili görmemişler ve eylemi özdeği işi olarak nitelendirmişlerdir

C — DECARTES (1596-1650) ÖĞRETİSİNE GÖRE RUH :

Genel felsefede önemli bir yeri olan kuramsal şüphecilğe (Septicisme) ve ayrıca mantıksal kurallara dayalı bir düşünce sistemi ile ruhu özdekten tümüyle ayıran Decartes olmuştur. Decartes «şüphe etmek düşündürmektir. Düşünmek var olmaktır. Düşünüyorum öyleyse varım (cogito ergo sum)» özdeyişi ile ilk gerçek olarak, kendi varlığına inanmış ve böylece felsefeye yeni bir çıkış açmıştır Bu sözlerle hacimli ve biçimli kendi varlığını, özdeksel hiçbir niteliği olmayan D Ü Ş Ü N C E kavramı ile belgeleyen Decartes, her insan gibi kendisinde var olan «yetkinlik ve kemal olma hali» fikrinin kendisinden ve dışdünyadan değil, bütün yetkin nitelikleri taşıyan Tanrı'dan geldiği fikrine varmıştır.

Decartes'e göre cansız doğa ve insandan başka bütün canlılar uzamlı (uzayda yer dolduran) tözden oluşmuştur. Düşünen ruh yalnız insanda vardır. Bu düşünen ruh tözü hayvanlarda yoktur. Çünkü hem dilsizdirler hem de belli hareketlerin dışında kalan ve ancak düşünce ve iradeye bağı olan hareketlerden yoksundurlar

Bedenle ruh arasındaki ilişkiye gelince : beden fiziksel, kimyasal ve fizyolojik olavlarla beslenen, yürüten ve soluyan özdeksel bir

yğındır Fakat düşünen, seven, korkan, acı duyan, rüya gören ruh'dur. Uzunlu tözle düşünen ruh arasında zorunlu bir ilişki de yoktur. Birbirine karşıt iki töz ve öge niteliğini taşırlar. Özdekler istenilen şekillerde bölünebilir ve istenilen şekle sokulabilir. Ruh ise salt (mutlak) bir birliktir. Hem bölünemez ve hem de kendi isteği ile hareket eden etkin ve serbesttir. Cisim ise edilken'dir.

Bu düşünceleriyle Decartes ruh ile teni ayrı iki töz olarak kabul ettiğine göre tinselci (Spritualist) ve ikicili bir filozoftur. Kısaca değindiğimiz Decartes öğretisinin şüphecilik açısından (Septicisme) çıkış noktası Saint Augustinus (354-430) adındaki filozofun düşüncelerinden kaynaklaşır. Bu filozof ruhun gerçek varlığına «Düşünüyoruz, öyleyse varız. Varlığımızdan şüphe ederken bile düşündüğümüz için varlığımızı kanıtlıyoruz» sözleriyle felsefede şüphecilği yaratmıştır. Filozofa göre özdeksel niteliği olmayan ruh vardır ve özdekten farklıdır. Ruh Tanrı vergisidir, bedenler yaratıldıkça yaratılmaktadır Ruh ölümsüzdür. Çünkü niteliği aklı'dır O bedenden ayrı bilgi sahibidir. Gelmiş ve gelecek gerçeği bilir. Bu bilgi ile sonsuz olduğundan ölümsüzdür, bedenle bir likte yok olmaz.»

Decartes felsefesine bağlı olanlara (CARTESİEN) denilir.

II — Ruhun varlığı ve sonsuzluğu ile evren, özdek, yaşam ve bedenle olan ilgisi üzerine yürütülen felsefi kuramsal problemlerin niteliğine ilişkin «CANLI ÖZDEKCİLİK (ÖZDEKCİLİK MATERİALISME) ve TİNSELÇİLİK» konularını içeren ve özellikle soyut kavram olarak bu TEMEL ÖĞRETİLERİ ortaya koyan kurucu filozofların adlar ve doktrinleri sırasıyla yukarda açıklanmıştır. Bu kuruculardan başka ruh konuları üzerinde düşünceler getiren filozoflardan bazılarını sunuyoruz : (Doğum yılları sırasıyla)

Pitagoras (İ.Ö. 580-504) : «Sonsuz âlemde var olan, yaratıcı düşünce ve onunla sarmaşdolaş olmuş RUH-CAN ve BEDEN üçlüğüdür. Bu evrensel üçleme Tanrısal birliktelik içindedir ve Tanrı gibi ölümsüz ve sonsuzdur.» Bu öğretisinde ruhgöçüne de yer veren Pitagoras, Platon'a da ilham kaynağı olmuştur / Zonon : (İ. Ö. : 490-430) İnsan ruhu ilâhi ruhun bir parçasıdır. Eşyanın yasaları akıl ile idrak olunur. Mutluluk ve fazilet, aklın idrak eylediği evrensel yasalara uymakla elde edilir. / Farabi (870-950) : Ruhun yetkinliğini yaratan akıldır. Algı, hayal gücü, bellek gibi fakülteler aklın niteliğidir. Evrendeki varlıklar, Tanrının varlığını

belgeler. Ruh ise Tanrı'nın kudretinde toplanan en kutsal, gizli ve en büyük yaşam kıvılcımıdır / Muhiddin-i Arabi (1165-1240) : Ruh, insanı bütün varlık türlerinden ayıran, insana gerçek kimliğini kazandıran Tanrısal bir bağıştır. İnsan ancak ruhu ile insandır. İnsan bir varlık olarak bedeni ile dünyaya ruhu ile Tanrıya bağlıdır / Şeyh Bedreddin (1337-1420) : Ruhlar mkaddelerde olan güçlerden ibarettir. İnsanlığı iyiliğe sürükleyen kendi gücü melek, kötülüğe sürükleyen kendi gücü ise şeytandır. Bu ruh yalnız insanlarda değil, bütün cisimlerde de vardır. Yağmurdaki tohumun intaç gücü onun ruhudur.

«Masonluk İdeolojisinde Doğmatik ilke olarak Tanrı ve Ruh İnancı» başlığı altında derginin 27. sayısında yayınlanan bazı felsefi düşüncelerin özet olarak burada da yinelenmesi yerinde olacaktır. Leibniz'e göre : (1646-1719) Özdek olarak görünen şeyler en ilkel ruhlar kolleksiyonudur. / Berkley'e göre : (1685-1753) Bilinç'in dışında özdek yoktur. Herşey ancak algılandıkça (idrak edildikçe) vardır. Âlem ruhlardan ve bu ruhların tasarımlarından (idea) ibarettir. Özdek yoktur, idrak eden yalnız ruhdur. Ruh aktif olmakla beraber bilinçteki duyumların nedeni değildir. / Bergson'a göre (1859-1941) : Yaşam özdeğin belli yasalarına bağlı değildir. Kudret ruh'dadır. / Max Scheler'e göre (1874-1928) : İnsanların öteki canlılardan ayırıcı niteliği G E İ S T ' dir. İnsanı insan eden ne ruh'dur ne de özdektir. GEİST, özdeksel niteliği olmayan ve öteki canlılarda bulunmayan bilinçli irade gücünü düzenleyen, akıllı, ide bilincini, herhangi bir şeye ait nitelik algısını ve duygusal heyecan eylemlerini kapsayan insanlara özgü bir ilkedir. Tanrı insan ile birlikte oluşmuştur. / E. Russel (1872-1970) : âlemde herşey bir takım olaylardan ibarettir. Bir olay zaman içinde uzamı (İMTİDAT) ve mekan içinde bir sonucu olan şeydir. İdealistlerin ruh ve özdekçilerin madde dedikleri şeyler en son yüksek realitelerdir. Bunlar daha ilkel birşeyin olaylar halinde ortaya çıkan görüntülerinden ibarettir. Bu duruma göre birtek şey vardır. O da, ne ruhtur ne de özdektir. Uğradığı değişmelerle ruh ya da özdek halinde görünen nötr bir şeydir.

AÇIKLAMALAR VE ÖZET

Mısır papirüslerine göre bundan binlerce yıl önce Hermes Mut adını taşıyan ve bilgeliği nedeniyle eski Yunanlılar tarafından üç

kez bilgin anlamına gelen TRİS MAGİSTER payesi ile şereflendirilen ve ayrıca Kur'anı Kerim'de de üçüncü Peygamber olarak adı geçen Hz. İdris'in kurduğu HERMETİSME öğretisinden başlayarak, bu yazı dizisinin ikinci bölümünde adları yazılı gelmiş-geçmiş ölü ve bugün yaşayan dinlerin sarsılmaz ve değişmez dogmatik bir inançla, başta bilinç olduğu halde duyusal, duygusal ve istemsel (iradi) bütün yetilerimizle bedensel varlığımızda cereyan eden fiziko-şimik ve fizyolojik bütün olaylar üzerinde etkin bir t ö z olarak kabul ettikleri ve bağlandıkları bağımsız r u h kavramını GENEL FELSEFE, kendi kapsamına giren bilgi kuramları inceleme yöntemleriyle (Epistemologie) tanımlayıp nitelendirmek için önce şu soruları sergilemiştir :

1 — Ruh, özdek ve yaşamdan ayrı bir töz müdür? / 2 — Bütün yaşamımızın ilkesi olan ruhun tenimizle ilişkisi nedir? / 3 — Bunlar birbirinden ayrı iseler bu ayrılığın nedeni nedir?

Bu ve daha bunlara benzer sorulara ilişkin oluşup gelişen ve bu bölüm sunulan düşünce ve doktrinlerin tarihsel süreçlerine göre : İ.Ö. 600. Yüzyıllarda Tales'den başlayarak bugüne kadar, 1) Bütün evren, özdek, hayat canlı ve ruhludur. (Hylezoisme), 2) Özdek ve bedenden ayrı bir ruh yoktur. (Materialisme), 3) Hiç bir töze, nesneye ve bedeen bağlı olmayan bir r u h vardır. Ve bu töz, duyusal (fikri), duygusal (hissi), istemsel (iradi) gibi ruhsal olayların tümünün ilkesi olan b i l i n ç t i r . (Spiritualisme).

4) Beden fizikal, ruh (bilinç) ise psişik yaşamımızın birbirinden ayrı iki temel ögesini oluştururlar.

O bilinç ki, ruhu özdekten ayıran ilk idealist Platon'un AKIL, Aristo'nun ZEKÂ, ve şüphecilikle (Septicisme) mantıksal kurallara dayalı bir düşünce kavramı zinciri içinde, özdek, beden ve ruh ayrılığını kesin bir kurama bağlayan Decartes'in DÜŞÜNEN VE MUTLAK BİR BİRLİK olarak tanımladığı töz olan şuur da (conscience, consciousness), (bewustsein), Freud tarafından ruh'dan ayrılacak ve ruh kavramı üzerine kurulu psikiyatrik yeni bir doktrin ortaya çıkacaktır. (Bu konu, yazı dizimizin 4. ve sonuncu bölümünü oluşturacaktır.)

Bütün bu ayrı düşünce ve tanımlara karşın, en dar anlamı ile «İnsanlara var olduklarını algılandıran (idrak ettiren) ve daha geniş anlamı ile: duyusal, duygusal ve istemsel bütün ruhsal yetile-

rimizn, felsefe ve psikolojinin temel ilkesi ve bu yetilerin s e z -
g i d e n düşünceye kadar zihinsel faaliyeti ile z e k â halinde
tezahürü için ilk koşul olan algı gücümüzün aracı niteliğinde ev-
rensel bir bilinç kudretimiz vardır. Bu gücümüzü şu dizge ile dile
getirmek istedik :

BİLİNÇ IŞIĞI ALTINDA İNSAN VE TOPLUM

Çıplak doğduk tek gücümüz bilinçtir
O olmasa insan soyu bir hiçtir
Ruhsal varlık anlam olur o'nunla
Duyu duygu akıl zekâ doğar'da
Tüm varlığı bize idrak ettirir
Ben insanım ben güçlüyüm dedirtir

Hazla elem erişince bilince
Düşün için neden olur kişiye
Umut güven o alanda gelişir
şefkat sevgi mustaribe erişir
Sonsuzluktan özlemişiz gelmişiz

İnsanlara biz k a r d e ş i z demişiz
Yaşam için mutluluklar variken
Binlerce yıl birbirini yemeden
Neden bıkmaz birbirini öldürür
Yuvaları viraneye döndürür
Dökülen kan ölüm afet bitmez mi?
Koca evren hepimize yetmez mi?

Bütün varlık denge ahenk içinde
Bir düzen ki hep dönüyor birlikte
Çarpışmadan güneşlerden nur alan
Kimi sönmüş kimi hâlâ kaynayan
kürelerin bu esrarlı nizamı
Bize örnek bize ülkü olmaz mı?

Doğal düzen girebilse bilince
Ve insanlar verebilse elele
Toplumları birbirine düşüren

«Haktır! diye zayıfları sömüren
Ne haysiyet ne özgürlük ne vicdan
Ne doğruluk ne de şeref tanıyan
Gurur kibir zulum gaflet dalâlet
Düşüncenin baş katili cehalet
Yok olurda aydınlığa ulaşır
Mutlu olur nur içinde dolaşır

Yeryüzünde açız diye inleyen
Bir lokmaya avuç açan dilenen
Yoksul yoksun hasta sakat perişan
İstirapla sefaletle boğuşan
Milyonlarca insanların dertleri
Ortaklaşa olmaya yetmez mi?

Ey aydınlar ey varlıklı toplumlar
Bilgisizler mustarıpler yoksullar
Işık ister ilgi ister sizlerden
Kurtulsunlar cehaletten zilletten
Ve onlar da insan gibi yaşasın
Varlığını insanlığa adasın.

Önümüzde sırlarıyla uzanan
Sonsuzluğun eşiğini aşmadan
Akıl-hikmet önder olsun ruhlara
Ve kubbede bir hoş seda bırak'ta
Güle güle yum gözünü acuna
SEVİNEREK HUZURLA DÖN R A B B İ N A !

N. C. Akkerman

Müsavât (eşitlik)

Tayfur TARHAN

Müsâvât, eşitlik, ya da aynı halde ve derecede olma, birbirinden farksız olma, birbirine denk olma anlamındadır. Eşyalar ya da çizgiler bahse konu olduğu zaman, birbirlerinin aynı olanlar arasındaki eşitliğin kavranması herhangi bir güçlük arz etmez.

İnsanlar bahse konu olduğunda, aralarındaki eşitlik, hangi bakış açısından ifade edilmek istendiğine göre, çeşitli kavramlara yol açmaktadır.

1793 yılında, Fransa'da, François Noel BABEUF (1760 - 1797), «le Tribun du peuple» adlı gazetesinde, ferdi mülkiyet lağvedilip, toprakların müşterek mülkiyet haline getiril-

mesi suretiyle «Eşitlik Cumhuriyeti»nin kurulması nazariyesini yayınlamıştır; amacı, insanlar arasında mal ve şart eşitliği sağlamak idi.

Doğal yapıları ve yetenekleri itibariyle birbirlerinden farklı olan insanlar arasında hangi eşitlik ya da eşitlikler bahis konusu olabilir?

Hak eşitliği ön planda yer almıştır.

«Hak» mefhûmu, onun adına (yâni **hak** diye) yapılan uygulamalardan ve yine onun adına az çok doğru olarak çıkarılan kanunlardan ayırt edilerek nazara alındıkta, mantıkî bir târifinin yapılması mümkün olmayan basit bir fikirden iba-

ret kalmaktadır; lâkin **hak** mefhûmunun, ondan ayrılmaz olan ve zihnimizde onunla zarûrî bir nûtekabiliyet oluşturan «**ödev**» ikrî delâletiyle, izâhı mümkün olabilmektedir. Şunu ifade etmek istiyoruz ki, **hak** olmadan **ödev** olmaz, **ödev** olmadan da **hak** olmaz ve, her ikisi de **ahlâk kanunu** yüce fikrinde mündemiç olan bu mefhumlardan birini, diğeri olmadan idrâk etmek mümkün değildir. Kabul ettiğimiz bakış açısına göre, gâh **hak**, gâh **vecibe** dediğimiz bu **ahlâk kanunu**, mâhiyeti itibariyle, **tek** ve **değişmez** olandır.

Filhakika, **ahlâk kanunu**, yapmamızı emrettiği, yâni bizi tavzif ettiği şeyi yapmamıza başkalarının mâni olmasını, ya da herhangi bir suretle engellemesini yasaklamaktadır.

Hak, iktidardan daha üstündür; şâyet öyle olmasaydı, bütün iktidarlar meşrû ve bütün fiiller doğru olurdu; bu, bir hassadan daha yüce bir şeydir; bir haktan **maddeten** faydalanma hürriyetinden daha yüce bir şeydir; bu, **her kişiye** erişebileceği hürriyetin tahsisi demektir; bu tahsis ise, **şahsın masuniyeti** ilkesini beraberinde getirir.

Bir hak, sâdece bir ödevi değil, aynı zamanda fert ile hemcins-

leri arasında fiilî ya da mümkün bir münasebetin mevcudiyetini de farzeder.

Dolayısıyla de, insanlar arasında teşekkül edebilecek münasebetlere göre, bir kaç nevi hakkın ayırt edilmesi gerekmektedir. Buna göre :

— Nev'an-mâ bizlerle birlikte doğmuş olup, herhangi sosyal bir örgütlenmeden bağımsız olan haklara: **doğal haklar**;

— Örgütlenmiş (teşkilâtlanmış) bir câmiada, vatan-daşlar arasında mevcut olması gerekli olup, mücerret olarak nazara alındıkta Devlet ricâli arasında var olduğu farzedilen haklara : **medenî haklar**;

— Ferdin câmia üzerindeki haklarına da : **siyasal haklar** denilmiştir. Bunlardan başka, **milletlerarası haklar** vardır.

İnsan — hemcinslerine kıyasla içinde bulunabileceği değişik şartlara bakılmaksızın — tüm ahlâk sisteminin dayandığı belli umûmî vecibelere tâbidir :

1 — **Ahlâk kanunu** tahtında, hayâtın **keyfî** olarak kullanılması hiç bir suretle kabul edilemeyeceğine göre, insanın, belli bir

maksat için verilmiş olan **hayâtını**, bu maksadın tahakkuku için, yâni ona yüklenmiş olan bütün vecibeleri yerine getirmesi için **muhafaza** etmesi gerekir.

2 — İnsan, mânevi bir yaratık olmadığına, dolayısıyla de mevcudiyetinin **maksadına** erişemeyeceğine göre, hürriyetini de hayâtı gibi korumakla mükelleftir. Hattâ, hayatından da öte, sâdece vicdânının sesine uyarak, her türlü dış baskılara ve câzibelere mukavemet etmekle görevlidir.

3 — Hürriyet, **akıl** olmadıkça idrâk edilemeyeceğine göre, vicdan da akla dayanmadıkça en meş'ûm dalâletlere yol açabileceğine göre, **hürriyet** bize aynı zamanda tavır ve hareketimizi yöneten prensipleri de dikkate almamızı emreder.

Cinsimizin idâme ettirilmesi ödevi, insan hayâtının dokunulmazlığı gereğini doğurur ki, bu da ferdi (bireysel) hürriyeti icap ettirir.

Ferdi hürriyet, çalışarak edindiğimiz şeylere arzumuza göre tasarruf etme hakkını kapsar.

Zâten **esâret** nedir ki? ferdi hürriyetten mahrumiyet değil midir? faaliyetlerimizin bütün netice ve semerelerinin başka ellere geçmesi değil midir? Bir **köle**, hayatta kalabilmesi için belki bir teminât elde etmiş olabilir; lâkin efendisinin isteği dışında hiç bir şeye sahip olamaz. Şu halde, mülkiyet hakkı, ancak ferdi hürriyet ve hayatın dokunulmazlığı prensibi ile aynı anda ve birlikte mevcut olabilir.

İrâdei-cüz'iyemizi dâimâ muhafaza etmemizi, iyi ahlâk sahibi olmamızı ve ancak kanatimize ya da inancımıza göre hareket etmemizi âmir olan **ödev**, bize, uzun zamanlardan beri tanınmak istenmeyen ve bugün dahî ısrarla karşı çıkan **vicdan hürriyetini** getirmiştir.

Vicdan hürriyeti, hemcinslerimize saygın, onların iyi niyetlerine ve onurlarına saygıyı beraberinde getirir.

Hakikatî aramamızı âmir olan **ödev** ise, zekâmızın bütün gücünü, uygun gördüğümüz genişlikte ve tarzda kullanma hakkını doğurur ki, bu hakka **düşünce hürriyeti** denilmiştir. Aslında, düşünce doğal olarak hürdür; bir insanın düşüncelerini istediği yönde yürütmesini engelleyici tedbirler mev-

cut değildir; şu kadar var ki, düşüncenin ifâde edilme veya intikal ettirilme hakkı kısıtlanabilir; fakat, insan tabiatının fâriğ olamayacağı haklardan biri de işte budur.

Filhakika, söz ve müzâkere yoluyla hemcinslerimizin fikirleri ile münâsebet tesis edemedikçe, fikrimizin inkişâf edemeyeceği âşikârdır. Dolayısıyla de, ferdin meşrû haklarına ve genel âsâyişe aykırı olmadığı müddetçe, söz ve müzâkere hürriyetini engellemek düşünceye cebretmektir ve bizâtihi içtimâî hayat prensibini ihlâl etmektir.

Saydığımız bu haklar **evrenseldir**; bu demektir ki, bütün insanlar, doğaî kabiliyetleri ve güçleri bakımından eşit olmalarına rağmen, ahlâk kanunu karşısında eşittirler.

Nitekim, doğaî eşitsizlik, doğaî birliğini bertaraf etmez. İnsanların vasıfları ne kadar farklı olursa olsun, akılları ve hürriyetleri hangi değişik mertebelerde olursa olsun, genel bir ahlâk telâkkisi mevcuttur; yâni, **haklar ve ödevler** mevcuttur.

Şu halde, uzun zamanlar zannedildiği gibi ve hâlen de bazı kasâvetli kafaların zannettikleri gibi, esârete adanmış ya

da Allahın emriyle ezeli aşağılığa mahkûm edilmiş ırklar yoktur. Allahın emri kalpleri-mizde yazılıdır ve bu emir, insanın, hemcinsleri nazarında bir saygı ve sevgi unsuru olmasını ister.

Vecibesiz hiç bir hak ya da iktidar olamayacağı gibi, hudutsuz hiç bir hürriyet de olamaz. Doğal haklar, **farksız olarak** bütün insanlara ait olduğuna göre, birinin hakkı diğerinin kine tecavüz edemez.

Bütün bu mülâhazalar, **insan haklarının** kaleme alınmasında etkili olmuştur.

1789 yılında ilân edilen «**insan ve vatandaş hakları**», Fransa'nın 1791 Anayasasının önsözü-nü teşkil etmiştir.

Daha önceleri, 4 Temmuz 1776 da ilân olunan Amerika Birleşik Devletlerinin istiklâl beyannamesinin (1) ve 1777 ile 1784 yılları arasında altı Amerikan Devleti tarafından neşrolunan Anayasaların da, bu Fransız beyannâmesini **kaleme alanları** etkilemiş olduğu şüphesizdir.

Bu «insan ve vatandaş hakları» beyannâmesinin XVIII. yüzyıl filozoflarından da etkilendiği muhakkaktır.

Bu beyannamenin birinci maddesinde şöyle denilmiştir :

«İnsanlar hakları bakımından hür ve eşit olarak doğarlar ve öyle kalırlar. Sosyal tefrikler ancak müşterek faydaya dayanabilir.»

İkinci maddesinde de :

«Her politik birleşmenin amacı, insanın doğal olan ve zaman aşımına uğramayan haklarının korunmasıdır. Bu haklar: hürriyet, mülkiyet, emniyet ve zulme mukavemettir.»

Sayılan bu haklar arasında eşitliğe yer verilmemişti, çünkü, 1789 daki mertebeler silsilesi içinde politik ve ekonomik iktidarı elerinde tutanlar (1), bu eşitlik hakkını kendi inhi-sarları altında tutmak istemekteydiler; bu itibarlar da, fertlerin, sosyal fayda ve zihni kabiliyet çifte düzeyi üzerinde sür'atle farklılaştıklarını ileri sürerek, **mutlak eşitliğin** mümkün olmadığını savunmak durumunda idiler. Böylelikle kanun vâzına, beyannameye muhâlefet etmiş olmaksızın, politik düzeyde, pasif vatandaşlar, aktif vatandaşlar ve hattâ seçmen vatandaşlar ayırımı yapma imkânını vermekte idiler.

Daha demokratik olan 1793 beyannâmesinde ise, (1) **eşitliğe** ön planda yer verilmiştir.

İki yıl sonra ilân edilen 1795 beyannamesinde, eşitlik demokrasisine karşı olan tepkinin etkisiyle, sâdece **kanun önünde** eşitliğe yer verilmiştir.

İkinci Dünya Savaşından sonra, dünya sulh ve emniyetinin sağlanması maksadıyla, 14 Ağustos 1941 günü imzâlanan «**Atlantik Andlaşması**», 1 Ocak 1942 günü Washington'da imzâlanan **Birleşmiş Milletler Beyannâmesi** ve 30 Ekim 1943 günü imzâlanan **Moskova Beyannamesi** ile, bütün büyük ve küçük devletlerin imzâsına açık olmak üzere, barışsever ülkelerin **eşitliğine** dayanan milletlerarası bir teşekkül meydana getirilmiştir (2).

10 Aralık 1948 tarihinde Paris'te yapılan **Birleşmiş Milletler Teşkilâtı** toplantısında, bir ön-söz ve otuz maddeden oluşan «**İnsan Hakları Milletlerarası Beyannamesi**» kabul edilmiştir.

1789 Fransız beyannâmesinden büyük ölçüde esinlenen bu beyannâmenin birinci maddesinde «**insanların doğuştan eşitliğine**», yedinci maddesinde

(1) Bak. : Mimar Sinan Dergisi, sayı: 9, sayfa: 59 (Ahmet ÖRS) ve sayı: 37, sayfa: 19 (Fikret ÇELTİKÇİ)

(2) Bak. : Mimar Sinan Dergisi, sayı: 36, sayfa: 27 (Sahir ERMAN)

«kanun önünde eşitliğe», yirmidokuzuncu maddesinde «başkasının hürriyetine saygıya» yer verilmiştir.

1789 beyannâmesi ile tanınmayan «erkek ve kadın eşitliği» de 1948 beyannâmesinin onaltıncı maddesinde yer almıştır.

Bu 1948 beyannâmesinin eşitliğe taalluk eden birinci maddesinde şöyle denilmiştir: «Bütün insanlar, onur ve hak bakımından hür ve eşit olarak doğarlar; akıl ve vicdan sâhibidirler ve birbirlerine karşı kardeşlik anlayışı içinde davranmaları gerekir.»

Ehemmiyetine binâen, ikinci maddesinin birinci cümlesini de zikrelelim :

«Herkes, bilhassa, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da herhangi diğer millî veya sosyal kaanat, servet, doğum ya da diğer herhangi bir durum farkı gözetmeksizin, işbu beyanname ile ilân olunan hak ve hürriyetlerden faydalanabilir.» İnsan hakları bakımından eşitliğe, Milletvekillerimizin yemininde de: «... herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ... ayrılmayacağıma ... » şeklinde yer verilmiştir.

Hâricî âlemdе, Masonluğun en câzip görülen tarafı, eşitlik uygulaması idi. Biliniyordu ki, masonik tesviye ilkesinin himâyesinde, en büyük senyörler halktan kişilerle kayıtsız şartsız kardeşlik kuruyorlardı. O halde, Locaların sinesinde, daha mükemmel bir hayat ideali tahakkuk ettirilmekte idi. Locada içtimai sınıflar siliniyordu ve orada fert, sâdece insan olarak, yâni doğum farklılığından mücerret olarak, gerçek değerine göre takdir ediliyordu.

XVIII. yüzyılda, Fransa'da, az çok müsâvâtçı olan Localar dâhilinde, asilzâdelik, ruhban sınıfı, ahâlî sınıfı gibi zümrelerin oluşturduğu an'anevî «mertebeler sosyetesı» silinmeye başlamış ve onun yerini bir «mûteberân» topluluğu almış. Ahâlî sınıfı ise hâriç tutulmuş, ya da ayrı olarak toplanmış. O sıralarda bulunan bir formül, ingilizcedeki «gentleman» kelimesinin fransızcaya, hatâlı olarak, «gentilhomme» şeklinde tercüme edilmesinden çıkan mânâ ile, tekris edilmiş bütün Kardeşlere hayali bir asâlet tevcih edilmesi olmuştur. Bu formül, bütün Kardeşlere kılıç taşıma imkânını vermiştir ki, o devirde ancak asil olduklarını

isbat edebilen siviller kılıç taşıyabiliyordu.

Bütün Kardeşlere kılıç taşıma yetkisinin verilmesiyle, Localarda eşitlik ve aynı zamanda hürriyet prensibinin uygulanması istihdaf edilmişti.

Eşitliğin sembolü «tesviye» dir. Bu âlet, esas itibariyle, operatif masonlukta kullanıldığı şekliyle, gönye teşkil eden re'sine (yâni 90 derecelik üst açısına) şâkul asılı bulunan bir ikizkenar üçgen biçiminde temsil edilir ve «ufki» yi (yatayı) göstermekle beraber, şâkulü ve gönyeyi de ihtiva ettiğine göre, mütekâmil bir âlet teşkil eder.

Tesviye, müsâvâtın (eşitliğin) sembolü olmakla beraber, hiç bir vakit değerlerin tesviyesi anlamına gelmez; doğal eşitsizliklerin bertaraf edilmesi mümkün değildir.

Buna mukabil, insanların, yaşama, eğitim, adâlet, mutluluk gibi haklarının eşit olması maksadıyla, belli bir sosyal eşitliğin tahakkuk ettirilmesi imkânı vardır.

Tesviye, şâkul ve gönye ile birlikte, kusursuz bir yapı inşası için yâni, Maşonun tekâmülü için, lüzumludur.

Su, esas itibariyle, arınmanın,

sâfiyetin, ruh temizliğinin sembolü olmakla beraber, eşitliği de remzeder; çukur yerleri doldurması, her şekle uyarak kıvrılması dolayısıyla, yataylık, sulh ve sükûn evrensel fikrini oluşturur.

Masonlar, Tesviyenin gösterdiği gibi, bir hizâda ve eşit olarak buluşup dağılırlar; bu demektir ki, aralarında, bütün mevkî, zenginlik ve üstünlüklerinden arınmış olarak, kardeşçe davranırlar. Şâkul gibi doğru ve gönye gibi güven verici olurlar. Bu buluşup dağılma şekli, bütün insanlara insanca davranmak icap ettiğini telkin eder.

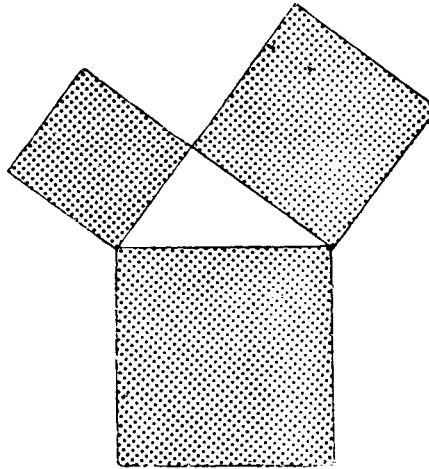
Geçici olan maddi varlığımız toprak olduğunda, E.: U.: M.: hepimizi eşit hâle getirmiş olacağını unutmayalım.

Şu noktayı da belirtelim ki, sosyal hayatta, insan hakları bakımından eşitlik ilkesine riayet olunmakla beraber, insanların, doğal farklılıkları dikkate alınarak ona göre çeşitli görevlere getirilmeleri gibi, Loca çalışmalarının disiplinli ve verimli olması için de, Kardeşler arasında, demokratik seçimlerle, işbölümü yapılması gereklidir.

Locayı temsil ve idare eden Üs.: Muh.:, ışınlarını Doğu'

dan saçan güneş gibi, Loca K.:
lerini Masonluk yolunda eēit-
mek ve çalıştırmak maksadıy-
la Doēu'da yer alır; böyle bir
otoriteye ship olmasına raē-
men, günlük müşterek alıř-
malarının sonunda, Kardeşle-
riyle tesviyede bulur; en kı-
demsiz Kardeřine varıncaya
kadar bütün Kardeşlere, her
zaman ve her yerde, aynı sev-
giyi, saygıyı ve iten baēlılıēı
gösterir; Kardeřlerinin de ara-
larında öyle davranmalarına
rnek olur; bu samimi eēitlik

duygusu, evrensel kardeřliēin
tesnt zincirini oluşturur.
Loca görevlilerinin, seēim s-
releri sonunda, görevlerini ye-
ni görevlilere devretmeleri,
Masonluk meş'alesinin ebedi-
yete kadar elden ele tařınaca-
ēının ifdesi olarak, ölümsüz-
lē remzeder. Bu meş'alenin
temsil ettiēi tekâmül yolunda
adımlarımızı atarken, insan-
ların, hakta ve ödevde, eēitliēi
lksne baēlı kalmamızda
E.: U.: M.: yardımcımız ol-
sun.

Masonluk

Raşid TEMEL

Masonluk nedir? Masonluk ne değildir? Bir Mason nasıl bir insandır? Bir Mason nasıl olmalıdır? Masonluktan neler bekleriz? Bunlar ve bunlara benzer sorular sık sık sorulmaktadır. Bu konularda birçok yazılar yazılmış, konuşmalar yapılmış ve kitaplar basılmıştır. Bütün bunları kısaca özetlemek gerekirse, aşağı yukarı bu soruların cevabı üç nokta üzerinde toplanabilir :

Birincisi kültürdür. Kültürsüz bir insanın Mason olması düşünülmeyeceğine göre, nekadardakültürlü olursak Masonluğa okadar yakın olacağımız aşıkardır. Bilhassa dünya tarihi, dinler tarihi, felsefe tarihi ve Masonluk tarihi üzerine

nekadar fazla bilgili olursak Masonluğa da okadar fazla yararımız dokunacak, hemde kıymetimiz artacaktır.

İkincisi ahlak ve fazilettir. Masonluğun tarifinde «Alagori perdesi arkasına gizlenmiş, sembollerle tarif edilen, kendine has bir ahlak ve fazilet sistemidir.» denildiğine göre, ahlak ve faziletin olmadığı insan da Masonlukta olamaz.

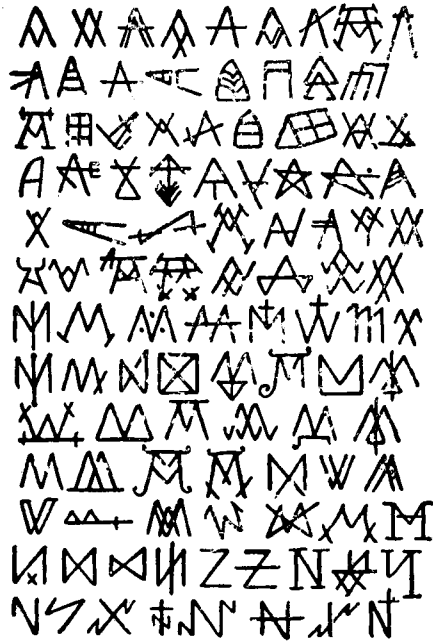
Kültür ve faziletlede iş bitmez. Tamam olması için sevgi de lazımdır. İçimizde kardeş sevgisi, insan sevgisi, aile sevgisi, vatan sevgisi ve Allah sevgisi olmayınca Masonluğa ters düşeriz. «Masonik çalışma sadece bir sevgi çalışmasıdır. Ma-

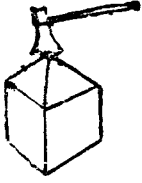
sonluktaki nafakasını altın ve gümüşte arayan hayal kırıklığına uğrar. Masonların ücretleri birbirleriyle olan münasebetleriyle kazanılır ve ödenir. Sempati sempati getirir, şefket şefkat getirir, yardım yardım getirir ve işte Masonun nafakaları bunlardır.»

Kültür, fazilet ve sevgi Masonluktan çıkarıldımı, Masonluk-

ta ortadan kalkacağına göre, bunları Masonik landmarklar gibi düşünmekte yerinde olur. Landmarklar olarak bunlar değiştirilemez, yok edilemez ve Masonluğun esasını teşkil ederler.

Yukarıdaki soruların en kısa yoldan cevaplandırılmasını bu şekilde düşünmek herhalde yanlış olmaz.

Ham Taşı Seçmede Ustalık

Abdülkadir ERENGÜL

Ritüellerimizde ham taş «Tabiatın yarattığı haliyle, kaba ve cahil insan, henüz kör inançlardan, bencillikten, kaba iç güdülerden kendini kurtaramamış insan» diye tanımlanmakta, yontulmuş küb şeklindeki taşın ise «Masonlukta ilerlemiş, hatalarından, boş inanç ve peşin hükümlerinden sıyrılmış, evrensel yapıya faydalı bir şekilde katılabilecek hale gelmiş insanı» temsil ettiği belirtilmektedir.

Masonlukta bir ideal insanlık mabedi inşaatı için çalışılmaktadır. Bu öyle bir yapıdır ki, her kardeş onun yontulmuş bir taşıdır. Eğer ham taşın seçilmesinde gerekli titizlik gösterilmezse, eğer namzette bu vasıflar yoksa, eğer ham taş yontulmağa müsait olmayacak kadar sert veya yumuşaksa veya örneğin içinde, dıştan bir bakışta görünmeyen bir çatlak mevcutsa; yontma çabalarının ne derece başarılı olacağı mâlumdur. En kötüsü zamanla üstteki satıh kaybolacak ve cılanın altındaki çatlak sırtacaktır. Hele bir de bu taş Mabedin gözle görülen değil de saklı fakat önemli bir yerine yerleştirilirse yaratabileceği zararlı sonuçların derece ve etki sahasını düşünmek bile insanı ürkütmeğe yetecektir.

Bu bakımdan kardeşlik zincirimize katılacak halkaların, Mabedimizin yapısında kullanılacak ham taşların seçiminde azami dikkati göstermemiz önemli görevimizdir.

Belki de dikkatsizce seçilmiş bir taş, haricen mükemmel yontulmuş ve cilalanmış olmasına rağmen, zayıf bir tarafını gizlemiş olur ki bu da Mabed sütununun o kısmının çökmesine sebep olabilir.

Ham taş tabiri; bir çırak masonun hem kendisine, hem de yakınlarına ve topluluğa olan görevlerini hatırlatmağa yetecek bir kavramdır. Kardeşlik zincirimizin içinde aynı görüş ve düşünüş şeklinin hiçbir kopukluk olmadan halkadan halkaya geçmesi gerektiğini simgeler. Nasıl ki zincir ancak en çürük halkası kadar sağlam olabilirse, Mabedimiz de ancak temel taşlarımızın kuvveti nisbetinde sağlam olabilecektir. Bizi bugünkü ve yarınki hayata bağlayacak, bize destek olacak en büyük kuvvet kardeşlik zincirimizdir. Gönül istiyor ki bu sağlam zincirimizin tüm halkaları her zamanki gibi bugün de yarın da sımsıkı, sapasağlam, pırl pırl ve birbirileri ile kenetlenmiş olarak kalsın.

Bir Masonda olması gereken nitelikler; ister ham taşı yontmaya başlamış, ister yıllardır yontagelen kardeşlerimiz için olsun, nefsimizle başbaşa kalınca eksiklerini bildiğimiz ve tamamlamaya çalıştığımız niteliklerdir. Hal böyle olunca da, yapımız için yeni taşları seçerken ne kadar titiz, ne kadar dikkatli ve hassas davranmamız gerektiği ortadadır.

Bu seçmede, Masonluğun devamı kadar, kurulduğu günden günümüze kadar gelen değişmez karakterini yarınlara taşımak sorumluluğu da söz konusudur. O halde ham taşı seçerken bir adaya karşı duyduğumuz sevgi, sempati, dostluk hissi, bir yakınımızın hatırı, iş ilişkilerimize faydası gibi ilk bakışta hoş giden veya bize çıkar sağlayan nitelikleri bir yana bırakıp, adayımızın herşeyden önce erdemli bir kişi olup olmadığını, düşünce yapısını, ruhsal yapısını titizlikle gözden geçirmeliyiz. Genel hatları ile yapacağımız bu araştırma vicdanımıza en ufak bir kuşku düşürmemelidir. O halde ham taşı seçerken arayacağımız vasıfları bir sıraya sokalım :

1 — Harici, inanç sahibi midir? İnancında samimi midir? Uzun yıllar boyu adayı tanıyor olmamız gerektiğinden bu hususta yanılmamız söz konusu olmamalıdır. E.U.M. na inanç bulma basiretine ulaşamamış bir kimse, ömür boyu masonik çalışmalarına E.U.M. adını anarak nasıl başlayacak, yemin ve taahhütlerini yerine getirmede ondan ne yüzle yardım dileyecektir? İnanç sahi-

bi olduğunda şüphemiz olan kimseyi önermemiz adeta masonik bir suçdur. Bu kimse camiamıza yaramayacağı gibi, kendisine bile yararlı olamaz. Ayrıca inançsızları da sinesinde barındıran bir hüviyet almamız; Dünya Büyük Locaları nezdinde intizam ve tanınma durumumuzu da zedeler, tehlikeye düşürür.

2 — Haricinin vatanını sevdiğinden emin olmalıyız. Ülke şeref ve çıkarlarını herşeyin üstünde tutmayan bir kimse bize yaramaz. Bu; iyi bir insan olma vasıflarının en başta gelen bir tanesidir.

3 — Dürüstlüğüne, çalışkanlığına, ketumiyetine, sevmeye kabiliyetine tam güvenimiz olmayan bir ham taşın, ne kadar yontulsa yine ortaya çarpık bir taş çıkacağını bilerek seçimimizde itina göstermeliyiz.

4 — Konularımıza ilgi ve bilgisini iyi tartmalıyız. Felsefe, sosyal, moral, güzel sanatlar konularına ilgi duymayan, sevmeyen bir kimse aramıza kazara girse bile kısa zamanda «aradığını bulmamak»tan dolayı uzaklaşıp gidecektir. Bunun sakıncaları saymakla bitmez.

Aday herşeyden önce Masonluğa girmeyi yürekten istemelidir ve değer yargıları idealist dediğimiz insanların ölçüleriyle eşdeğer olmalıdır. Bu itibarla adayın önerilmesinden sonra Talepname safhasında dahi Masonik prensibler hakkında verilen bilgilerde aranan şartlara uygunluğu öneri sahibi tarafından bir kez daha süzgeçten geçirilmeli, gerekirse teklif sahibi teklifini geri almalıdır. Bu; asla küçük düşürücü bir olay telâkki edilmemeli, bilâkis övgüye değer bir erdem ve de masonik bir görev olduğu bilinmelidir.

Hepimizin bildiği gibi bizim aradığımız, dış dünyanın koşulları ne olursa olsun Masonluk yolunda hiçbir karşılık beklemeden çalışacak O'nu yaşatacak olan idealist tiplerdir.

Mason kendi ihtiraslarının korkunç ve tuzaklı akımını göğüslemeye çalışır, amacı bütünlüğün doruğuna varmaktır. Bu arada güvenilmez eğilimlerin dizginlemeğe, kayıtsız şartsız kardeşlik, insanlık ve doğa sevgisini kazanmağa çabalar. Böylece insanlık Mabedinin «hem temel taşı», hem de yüce kubbenin «kilit taşı» olmağa çalışır. Ham taşını yontan, ona şekil verebilen Mason, kazandığı üstün moral benliği derecesinde Mabedin yapımına kendini hazırlar.

Taş, dayanıklılığın sembolüdür. Mason için ise taş, görevde sebat demektir. Çünkü bu görev ancak çetin zorlukları aşmakla yerine getirilebilir.

İnsanların yapıtlarını taşla kurduğu gibi, Mason da vicdanının içinde inşa edeceği ideal insanlık Mabetini yükseltmek çabasında kendi egosuna bir çeki düzen vermelidir. İnsan aşırı gurur ve ihtirasa itibar etmeyip, nefsinden sıyrılmış ve pekçok şeyden arınmış olarak, onu en ulvi yere kadar yükselmesini sağlayacak bir moral düzeyi kazanmalıdır.

Bir taş a biçim vermek nedir aslında? Bir Kaosdan düzen çıkarmak, şekilsiz a şekil vermek, çevresi ile ahenk sağlamak değil mi? İradenin maddeye galebesi mücadelesinde bu ilke bir çıkış noktası olarak benimsenmelidir.

Kardeşlerimizin bizi duygulandıran, sevindiren düşünce ve davranışları geliştikçe ham taşı yontmada başarısını kutlarız. Başarısızlık durumlarına ise üzülürüz. Bu seçmede yapacağımız hatalar; iç dünyamızı sarsan veya dünyaya karşı boynumuzu eğen davranış bozuklukları ile bizi yüz yüze getirir. O halde ham taşı seçmekte göstereceğimiz titizlik Masonluğun yarınları için bir garantidir. Eski ustalarımız bu konuda çok dikkatli ve titiz davranışları içindir ki, Masonluk yüz yıllar boyu gittikçe kuvvetlenerek ayakta kalmıştır diyebiliriz.

Ham taşı seçerken dikkat etmemiz gereken diğer bir husus, adayımızın dış dünyada kötü şöhreti olmamasıdır. Böyle kötü şöhretli biri aramıza katılırsa, Masonluğa saldırmak isteyenlere hedef oluruz, ayrıca camiamıza katılmak isteeyn iyi insanlar da bu olduktan sonra da sorumluluğumuz devam eder, zira onun maso- Her iki halde de zarar görecektir olan Masonluktur.

Ham taşı seçerken adayımızın iş durumu, aile durumu, sosyal ilişkileri açısından localara devam edecek zamanı olmasına ve aidatını istenmeden verecek bir ödeme alışkanlığına sahip olmasına emin olmalıyız.

Ham taşımızı ocağa sokmadan önce, asla yontulmayacak kadâr sert veya ilk çekiç darbesinde dağılacak damarlı taşlardan olmasına dikkat etmeliyiz.

Bazı insanlar çalışkandırılar, çok iyi arkadaşları, doğrudurlar

ve gerektiğinde vermesini bilirler. İçimizden bu şahıs tam bize kendine has bir havamız olduğunu, sonsuz bir demokrasi ve he- göre diye düşünürüz ve elinden tutup getiririz. Ananeleri içinde, men yanı başında vaz geçilmez bir disiplin anlayışımız bulundu- ğunu ve çalışmalarımızda ruh kadar şeklin de önemli olduğunu benimseyemezler ve huzursuzluk yaratırlar.

Ham taş seçiminde çok önemli bir husus olarak: hatalı davranı- şımızın yeni hatalara yol açacağını göz önünde tutmamız gerek- tiğini belirtmek isterim. Şöyle ki; bu ocağa layık olmadıkları hal- de aramıza katılanlar olursa, bunlar belli bir zaman sonra yeni üyeler önermek suretiyle, kendi ölçüleri düzeyinde getirecekleri adaylar da ölçülerimize uymayacağından aramızdaki damârlı taşların çoğalmasına sebep olacaklardır. Her ne kadar masonlu- ğun bu gibileri kendiliğinden tasfiye (Auto épuration) özelliği var- sa da kardeş diye kabul edip, bağrımıza bastığımız kimsenin bu şekilde ayrılışı içimizde bir burukluk yaratmıyacak mıdır?

Masonluğa teklif edeceğimiz adayları seçerken büyük bir sorum- luluk altında olduğumuzu bilelim. Bizim getirdiğimiz aday kardeş olduktan sonra da sorumluluğumuz devam eder, zira onun maso- nik eğitimine, hatalardan arınmasına, devam ve aidat yükümlü- lüklerini yerine getirmesine göz kulak olmak zorundayız. Kapı- mızdan girerken; adaylara kefil olan kardeşlerimiz bu kefaleti biz teklif sahiplerine güvenerek yüklenmektedirler.

Topluma Masonluk adına yapamadığımız hayırlı işlerden dolayı duyduğumuz ezikliği, tek tek örnek Mason olarak yerine getir- mekle gidermek istiyorsak; kendimizi Mabedin inşasına yararlı duruma getirme çabalarımız yanı sıra, masonluk meşalesini de daima daha sağlam ellere devretmeğe itina göstermemiz gerekir. Bu, aynı zamanda masonik yemin ve taahhütlerimiz gereğidir.

Masonluk derecelerinin deryada toplanması, bu deryanın gittikçe büyüyerek bütün dünyayı kaplaması daha iyi bir dünyanın oluş- masına imkân yaratacaktır. Fakat unutmayalım ki dereler mik- rop taşırsa denizleri de kirletir ve bir damla mikrop koca bir de- nizin «pollution» damgası ile lekelenmesine sebep olur.

Dileyelim ki; tüm masonik çalışmalarımızda olduğu gibi elverişli ham taşı seçmek için de «aklı selim» hareketlerimizin rehberi ol- sun.

Çile : Tefekkür Hücresi

«Ne kadar büyük bir Mason olduğunu gün geçtikçe daha iyi anladığım babam Nurullah ATA'nın aziz hatırasına»

Reşit ATA

Masonluğun eskiliği şüphe götürmez bir gerçektir. Onu spekülâtif Masonluğun başlangıcı olarak kabul edilen 1723 yılına kadar geriye götürenlerin yanında, 6.000 yıl evveline eski Mısır'a, hattâ Hazret-i Âdem'e kadar götürenlerimiz de vardır. Hele hele, Dr. Oliver, 160 yıl önce, 1823 de neşredilen «Antiquities of Freemasonry» adlı eserinde, «... Kanaat getirdiğim bazı eski an'anelere göre, hiç şüphe yok ki Masonluk seyyare sistemlerinden çıkarak, dünyamız daha yaratılmadan fezada mevcuttu...» diyor (2).

Madem ki Masonluğun dünyanın en eski kuruluşu olduğunu kabul ediyoruz ve Masonluk

binlerce yıllıktır diyebiliyoruz; o halde şu hakikati de kabul lenmemiz lâzımdır : ya Masonluk başka eski düşünce ve kuruluşlara tesir etmiştir, ya da kendisi onlardan etkilenmiştir.

Hangisi önce gelip diğerini etkilemiştir, hangisi daha sonra gelip etkilenmiştir, bunu araştırarak değiliz. Konumuz sadece Masonlukdaki «düşünce odası» ya da çok daha uygun ve anlamlı adı ile «tefekür hücresi»nin başka düşünce ve kuruluşlarda yerini nasıl bulduğunu amatörce araştırmaktır. «Amatörce» diyorum, zira kesinlikle bir felsefe uzmanı değilim, Masonluk konusunda ise sadece «Kardeşlerim beni

öyle tanırılar» demekten ileri gidemem.

Ayrıca, tefekkür hücreesindeki sembollerin araştırma ve iza-hına girmeyeceğimizi, salt «çile odası - tefekkür hücresi fikri»ni ele alacağımızı ve sadece bu noktada derinleşmeye çalışacağımızı belirtmek isterim.

ESKİ MISIR'DA :

«En eski» olarak Mısır'ı seçsek sanırım ki yanlış olmayız. Ayrıca, Masonluğa en yakın ve benzer merasim, derece ve felsefenin eski Mısır'da bulunuşu da, dikkatlerimizi öncelikle oraya çekmektedir.

Pitagoras, bir görevle gönderildiği Mısır'da Memphis tapınağına girmiş, yirmi yıl çile çekmiş, bütün derecelerden geçerek Hermetizm'in sırlarını öğrenmiştir. Vatanına dönünce Delf tapınağına yerleşerek tarikatını yaymaya başlamıştır. Pitagoras'ın gizli tarikatına girebilmek için aday hakkında soruşturma yapılır, sonra da istekli dağ başına götürülür, ıssız dağda tek başına bir gece geçirtilirdi (3).

Pitagoras'ın tarikatında, ÇİLE nin yeri kesin, tefekkür hücresininki ise, yakıştırma sure-

tiyle, ıssız dağdaki gecedir. Onun esinlendiği Mısır'daki durum ise daha ağır şartlarla ve daha etraflıdır :

«Nur» Mabedine, yani Piramid'e kabul edilecek aday, erişdirmesinden birkaç gün öncesinden itibaren perhize girer, hayvan eti yemez ve her gün birkaç kere yıkanır. Tekris için çok ağır bedeni eziyetler geçiren aday, sonunda Nur'a kavuşur ama, tören bu kadarlar bitmezdi. Son olarak 9 gün süre ile oruç tutmaya, bu müddet zarfında bir kelime bile konuşmamaya mahkûmdur (4).

Eski Mısır'da Nur ya da Ozi- ris Mabedinde adayın geçirdiği imtihanlar, kanaatimce, bir yandan bugünkü erişdirmе törenlerimizde uyguladığımız sutoprak deneyimi ve diğerlerini hatırlatırken, bir yandan da düşünme odamızdaki yazıların, sembollerin ve mahuf biraderin sözlerinin yerini tutmaktadır. Bu imtihanlardan bahsetmeyeceğiz. Ancak, törenin akışı içindeki yeri farklı da olsa, salt fikir, DÜŞÜNCE olarak ele alındığında, 9 günlük çile'nin aday'ı ittiği tefekkür mecburiyeti, düşünce odamızdaki ile aynıdır.

«Tefekkür hücresi»nde sembollerin karşısında yalnız kal-

duğumuzda beynimizi karıştıran düşünceler, göğsümüze çöken ağırlık ve aklımızın erebildiği ölçüde benliğimizi saran endişe, en büyüğün ve sonsuzun karşısında küçüklüğümüzü ve acımızı düşünerek hissediş, o odada çektiğimiz çile değil midir? Herodot, Oziris'i imâ ederek, «... Sais'de bir de O'nun mezarı vardır ki adını söylemek günah olur sanırım; ... Bunun yanında bir de göl vardır. Bu göl üzerinde geceleri O'nun çekmiş olduğu çileleri belirten gösteriler düzenlenir ve Mısırlılar bu törenlere SIR'lar derler. Bu konuda daha fazla konuşabilirim ve bu SIR'ları ayrıntılarıyla biliyorum, ama SIR'lara karşı saygılı olmalıyız...» diye yazmaktadır (5). Oziris'in çile çekmiş olması hususu konumuz içinde, çilesinin neler olduğu ise dışındadır. Ama, konumuza bağlayabilmek için bunları kısmen ve kısaca görelim :

Oziris, milletini medenileştirmeye ve onu barbarlıktan kurtarmaya çalışan dirayetli bir hükümdardı. Milletine ziraatı öğretmiş, onları ilâhlara ibadete alıştırmış, birçok kanunlar koymuştu. Böylece milletini yükselttikten sonra bunları diğer milletlere de öğretmek için Mısır'dan çıkmış, yokluğunda Mısır'ı eşi izis idare et-

mişti Dönüşünde, kıskanç ve habis kardeşi Set (yahut Tayfun) ona karşı bir suikast tertiplemişti Şöyle ki, Oziris'in vücudunu ölçerek ona göre bir tabut yaptırmış ve ziyafet odasına koymuştu. Bir ziyafet esnasında da bu tabutu gösterek kimin vücuduna uyarsa ona hediye edeceğini söylemişti. Herkes tabuta girip çıkmış, tabut kimsenin vücuduna uymamıştı. Oziris tabuta girince suikastçılar derhal kalkıp tabutu kapatmışlar ve onu Nil'e atmışlardı. İzis felâket haberini alınca saçlarını kesip (!) matem elbisesi giymiş ve Oziris'in cesedini aramaya çıkmıştı. Sular Oziris'i taşıyan tabutu sürükleyerek Bilbos'a götürmüştü. Tabut burada bir ağacadayanmış, ağaç büyüye büyüye onu içine almıştı. Bilbos kralı bu ağacı sarayının tavanını desteklemek için direk olarak kullanmıştı. İzis döne dolaşa bu sarayı bulmuş, sarayda kralın oğullarından birinin mürebbiyesi olmuştu. Bir olay üzerine göze girmiş, sarayın tavanını destekleyen direği istemiş, direk kendisine

(!) : Güç aldığı eşi ve dayanağı Oziris'i kaybettiği zaman saçlarını kesmesi, Samson'un saçları kesilince gücünü kaybetmesini hatırlatmıyor mu?

hediye edilmiş, İzis tabutu onun içinden çıkarmıştı (4).

Burada iki noktaya dikkat çekmek istiyorum : Birincisi, ilâh dahi olsa, Oziris'in tabut içinde çile çektiği, tabut'un, yakıştırma dahi olsa, tefekkür hücrelerine benzetilebileceğidir. İkincisi ise tabut'un ağaç gövdesinde ancak bir kovuğa yerleşebileceği hususudur. Buradan **AĞAÇ KOVUĞU**'na geçiyoruz :

BUDA :

Gotama, yani Buda, herşeyini terkedip hakiki nur'a kavuşmak ümidi ile dolaşmaya başladıktan sonra zaman zaman inzivya çekilip düşünüyordu. Son olarak Naranjara nehrinde yıkanmış, bütün bir gün nehir kenarında kaldıktan sonra 7 gün daha düşünmüş, ondan sonra tamamıyla nurlandığını ve «Nirvana»ya erdiğini hissederek buradan kalkmış, bir incir ağacının altında (muhtemelen kovuğunda) 28 gün oturarak kavuştuğu nur ile başbaşa kalmıştı (6). Bu incir ağacının kovuğunu bir müeeif şu cümle ile anlatıyor:

Buda, hilkat sırrına mümkün mertebe vakıf olmak için, Sra-vasti şehrinde kendisine tah-

sis edilen bahçedeki incir ağacı altında bağdaş kurarak tefekküre dalmak veya civar koruluklarda vakit geçirmek suretiyle, aradığı hakikati bulabileceğine inanmıştı (7).

İSLÂMÎ TARİKATLER :

Şeyh Ömer Halveti, bir gün Herat'ın تنها bir mahallesinde bulunan içi boş büyük bir çınarın kovuğuna dalarak burada gizlice halvet'e girmiş, müridleri pîrlerini aramışlar, onu çınarın kovuğunda bulmuşlar. Tarikate «Halveti» namı verilmesinin çınarın kovuğunda gizlenip halvete girmesinden ileri geldiği söylenir (8).

Halvetiye tarikatının şubelerinden Şabaniyye tarikatını kuran Şeyh Şaban Veli'nin de, Kastamonu'da, şehre yakın bir çınarın boş gövdesinde halvete girdiği yazılmaktadır (8). İnsanlık tarihi boyunca filozoflar, bilim adamları, şairler, ressamlar, yazarlar, müzisyenler, çalışmalarını sakin bir ortamda sürdürmek istemişlerdir. Konunun akışı bizi ister istemez İslâmî tarikatlere getirmiştir. Esasen gayemiz, tarikatlerimizdeki çile odası (halvethane) ile tefekkür hücremizi karşılaştırmak, bu ara-

da yeri geldikçe, Mısır'da olduğu gibi, başka benzerlerini de belirtmektir.

Bir rivayete göre ilk sofi Hazret-i Adem imiş. Cennetten dünyaya çırpılçiplak olarak gelmiş. Uzun müddet çile çekmiş ve nihayet halâs olmuş. Çileyi nasıl çekmiş, bir hücre bahis konusu olmuş mu, bilemiyoruz. Ama Âdem'in idrâk ağacının meyvasından yiyerek iyiyi kötüden ayırmaya başladığını, çıplak olduğunu farkettiğini, yani artık «düşündüğünü» biliyoruz (9). O halde artık «düşünen» Âdem'in çilesi muhtemeldir ki çile odasında ya da tefekkür hücresinde çekilmiştir. İlk «düşünce» tabii ki derin felsefi konuları kapsamıyacaktı. Bu ilk düşüncenin, insanın ilk karşılaştığı problem, ilk farkettiği husus olan çıplaklığı ile ilgili olması doğaldı. Zaten hikâyenin sonu çıplaklık ile ilgili olup bu düşüncemizi kuvvetlendirmektedir : Bu çile süresince Hazret-i Âdem her ağaçtan birer yaparak istemiş, bu şekilde 30 yaparak toplamış, sonra onları birbirine iştirip kendisine yamalı bir hırka yapmış. Bu yamalı hırka daha sonra Üzeyir Aleyhisselâma kalmış. Sofiler, yamalı sof hırkaları bu sebeble giydiklerinden, kendilerine sofi (veya sufi) denilmiştir

(8). Âdem'in tefekkür hücresinde çıplaklığını düşünerek yarattığı ilk giysi olan bu hırkaya bütün İslâmî tarikatlerde rastlamaktayız.

Şeyhler müridlerini terbiye etmek için 3 yol gösterirlerdi : Birincisi seyahat, ikincisi sohbet, üçüncüsü ise halvet idi. Halvet, «derin bir tefekküre dalmak için yalnızlığı kabul etmek, bir köşeye çekilerek derin tefekküre dalıp ilmi keşiflerde bulunmak yolu» olarak tarif edilmektedir (8). Hoca Ahmet Yesevî'ye göre halvet kelimesindeki harflerde anlaşılması güç hikmetler mündemiçtir. Halvet esnasında nefse ve şeytana ait haz'lar yanıp mahvolur. Hak cezbelelerinden (tutkularından) nar ve nur (ateş ve ışık) zuhura gelir. Halvet kelimesindeki «he» harfi hâli'den (boşluktan), «lâm» harfi leyl (gece) den, «vav» vuslat (kavuşmadan), «te» hidayet (doğru yol, müslümanlık yolu)ndan alınmıştır (10).

Yesevî tarikatinde mürid halvete girmeden bir gün önce oruç tutar, halvet gününün sabahında sabah namazını kılar, sonra zikrullah eda eder, kibleye dönüp saf bağlayıp tekbir getirir, Cenab-ı Hâk'dan zafer diler. O günün ikindi na-

mazından sonra halvethanenin delikleri, kapıları kapanır, mürid bir post üzerinde dua ederdi. Sonra merasim devam eder, gece ve gündüz halvet tamamlanır, mutbah dervişleri müridi halvethaneden çıkarırlardı (7).

Mevlevilikde çile ve çilehanenin (halvet odasının) daha büyük ve belirgin bir yeri vardır. Burada «mutbah» dergâhın mukaddes bir makamı olup, aynı zamanda Mevlevî dervişliğine yeni girenlerin, yani nev-niyaz'ların çilehanesidir. Mutbaha ilk gelen âşık, çile çekmeyi aşçı dedenin huzurunda kabul ettikten sonra kazancı dede'ye teslim edilirdi. Mevleviliğe sülûk etmek için (girmek için) gelen kişiyi alıp dergâhın matbahının sol tarafında daracık bir merdivenin altında taşlık bir yer olan saka postuna oturturlardı. Namzet kendi elbisesiyle bu postta üç gün oturur, 3 gün sonra başına bir arakiye sırtına da bir hırka giydirilir, bir süre sonra da üzerine siyah bir tennure giydirip başına bir sikke geçirilirdi. Artık bu âdem çile âlemine dahil olmuştur. Namzet (can) üç günlük çileden sonra üç gün daha bir hücrede kalır. Sonra can'ı tarikçi dede'ye götürürler. Dede ona öğütler ve mevlevîlik hak-

kında bilgi verir ve can tekrar çilehanesine girip 18 günü tamamlar. Daha sonra Şems-i Tebrizi'nin ziyaretine gidilir, dönüşte çelebi efendiden evrad (okunması âdet olan dualar, her zaman dilde dolaşan sözler) ve ezkâr (zikir, anma, hatırlama) dersleri alır. Bundan sonra isterse çilesine devam eder, istemezse vilâyetlerdeki mevlevîhanelere giderek hizmetini orada tamamlar. Can, bu şekilde matbah-ı şerifde 1001 günlük çilesini tamamlamış olur. Bu müddet içinde can'a, geceyarısı bakkala göndermek, kışın en şiddetli zamanında bir takım işleri yaptırmak gibi görevler verilerek sabrı ve dervişlik derecesi tecrübe edilir. Nihayet 1001 günü tamamladığında dede olur. Bu 1001 gün içinde can 18 tür hizmet yapar.

Bugün de kullanılan ayakçı, meydancı, tahmisçi gibi kelimelere dikkatinizi çekmek isterim. (Görevlerinden biri de regalyaları Mabed'e getirip götürmek olan II. tören üstadı Kardeş «ben hamal mıyım» diye düşünmüyor ve görevini zevkle yapıyorsa, o zamanlarda da can, çamaşır ve bulaşık yıkıyor, hattâ helâ temizliyordu). Hakikî olgunluk sadece düşüncede değil, davranışlarda ve bazı şeyleri kabullenebil-

mede tecelli etmektedir. Çile süresince helâ bile temizleyen kişi, sonunda dede olacaktır.

Muhtelif tarikatlerde halvet ve çile değişik şekillerde tezahür ediyordu. Ama, halvet ve çilenin yer almadığı hiç bir tarikat yoktu. Yukarıda adı geçenlerin dışında, bu hususların çok belirgin olarak göze çarptığı tarikatlerin arasında Bayramiliği, Kadiriliği, Halvetiliği zikredebiliriz. Bayramilerde halvet 4 gece sürerdi. Sonra sıra zikr-i hafi'ye, müridin tek başına bir odada çile çıkarmasına gelirdi ki, bunun süresi belirtilmemişti. Kadirilerde pîrler çilehaneye girerek halvet olmuşlar, az yemek yiyip az uyumuşlar, vücutlarına ve nefislerine eza ederek ruhlarını yükseltmişlerdi. Onlarda bu mertebeler dervişliğin son mertebeleriydi. Halvetilerde ise mürid karanlık ve dar bir odaya çekilerek ibadetle meşgul olurdu ve halvetin Hazret-i Musa'dan kaldığı söylenirdi. Halvet 40 gün sürer ve buna «erbain çıkartmak» denirdi. Halvet odası bomboş olur, yere bir post serilir, suyunu ve yemeğini dervişler getirir, halvetteki derviş iki veya dört saat uyur, uyuya kalmamak için boynuna bir kayış takar, ucunu da dizlerine bağlardı. Yahut da müttekâ denilen, tunç-

tan yapılmış bir dayanağı yere saplar, başını buna koyarak uyurdu (7).

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Masonlukda bedeni, cismanî hiç bir eza'nın yeri yoktur. Oysa çilehanelerde tefekküre dalmanın yanında, bedeni ve cismanî eza da yer almaktadır. Önemli iki başka fark da çilehaneye bilerek ve isteyerek girilmesi, oysa haricinin tefekkür hücremize girmeden önce böyle bir odaya gireceğinden habersiz oluşu ve ihtiyarı dışında girmesi; bir de çilehane- de tefekkür hücreesindeki gibi semboller bulunmayışıdır.

MASALLAR, İNİSYASYON :

İnisiyasyonla ilgili bütün ritüellerde gizli bir hücreden geçiş şeklinde bir deneme yer alır. Bu gizli hücre bir MAĞARA, yer altında bir mahal, kapalı oda, toprakda kazılmış çukur, ormandaki bir açıklık v.s. olabilir. Adayın orada çok defa vahiyler aldığı farz olunur. Eski Mısır'ın sihir papi-rüsünde, garip esintileri olan ve ölümlerin dirilip yeni hayatlarına hazırlandıkları bir gizli odadan bahsedilmektedir. Apuleius, Altın Eşek (metamorföz) adlı eserinde, kahramanı Lucius'a İzis'in sırlarına inis-

ye olurken şöyle söyler : «Ölümün sınırlarına, yukarının ve aşağının tanrılarına yaklaştım» (11 ve 12). Bu gizli oda, «eski adam»ın öldüğü ve «yeni adam»ın doğduğu yeri sembolize etmektedir. Masonik ansiklopedilerde inisiyasyon «bir halden başka bir hal'e geçiş'e tahsis edilmiş bir merasim-seremoni» diye tarif edilir (13). Biz de yeni Kardeşlerimize «yeni bir hayata başladın, yeni bir dünyaya doğdun» demiyor muyuz? (14).

M. Loeffler - Delachaux, «permasallarının sembolizmi» ni tetkik ederken, inisiyasyonun 3 derecesine tekabül eden 3 gizli odadan bahseder: tıpkı parvis'den Mabed'in içine, oradan da İlahi'nin bulunduğu tabernacle'a giden hayali bir yol gibi... (12).

Mağaraya girmek demek, menşe'e, orijin'e dönmek ve oradan göğe yükselmek, kosmos'dan çıkmaktır. Çin'in ölümsüzleri bu sebebe hep mağaraları dolaşırlar : Lao - tsen mağarada doğmuştur. Liu T'ong-pin mağaraların sahibidir. Hazret-i İsa bir mağarada dünyaya gelmiştir (12). Zeus da bir mağarada doğmuştur. Hazret-i Musa, Şuayyib peygamberin yanında çile ve niyazata tabi olarak tahannüf ve

tahannüs (!) için bir mağarada 40 gün nefsinı kemale erdirmiş (15).

Hazret-i Muhammed de yalnızlık arıyordu. Düşünmeyi seviyor, varlığın sırlarını açıklamak ve insanların mutluluğunu sağlamak için ıssız yerlerde dolaşarak çareler araştırıyor, duygu ve düşünce bakımından sonsuz bir sıkıntı ve ızdırap içinde kıvranıyordu. Bu ruh hali içinde zaman zaman Mekte yakınlarındaki Hira (bugünkü Nur dağı) dağına gidiyor, kayalık ve susuz tepelerden birinde bulunan bir mağaraya çekiliyor, tarih boyunca yetişmiş bütün büyük mistiklerin yaptıkları gibi, az yiyip içiyor, az uyuyor, insanlarla az görüşüyor, günlerce bu çile'ye katlanmaktan zevk alıyordu (16, 23).

Meksikalılar «yedi mağaralar» anlamına gelen Chicomotzoc mağarasının soylarının beşiği olduğuna inanırlar. Dionizos bir mağarada büyümuştür. «Hazinele Mağarası» adlı eski bir Suriye kitabında Adem'in arz'ın merkezinde dünyaya geldiği yazılıdır. Gerard de

(!) : Bu ifadeyi «bir mezhebe giriş» olarak anlamaktayız. Yoksa, Hazret-i Musa'nın Hanefi mezhebi ile bir ilgisi olamayacağı aşîkârdır.

Nerval'in «Şarka seyahat - Saba Melikesi ve Hazret-i Süleyman» adlı eseri, demirhane ve dökümhanlerini Hénoch'un yeraltı sarayının yanında kuran Adoniram'ı anlatır. Başarısızlığa uğrayan Adoniram, arzın merkezinde Kaf dağının altındaki bu saraya Tubal-Kain ile birlikte iner; oradan, görevini tamamlamaya imkân veren yeni bir enerji ile yüklü olarak döner (17, 18). Çok eski bir Türk efsanesi de şöyledir : Çin'in Karadağlar'ında, seller bir mağarayı basar ve orada insan vücudu şeklindeki bir çukuru toprakla doldurur. Güneşin harareti sayesinde, 9 ay sonra, bu çukurdaki çamur hayat bulur ve ilk insan, Ay - Atam adlı erkek (!) oluşur.

Ay - Atam 40 yıl yalnız yaşar, yeni bir sel ise ikinci canlıya hayat verir. Bu defa güneş toprağı iyi pişirememiştir : noksan yaratık kadındır. Bunların 40 tane çocukları olur. Öldüklerinde, büyük oğulları yeniden hayat bulmaları ümidiyle onları mağaradaki çukura gömer (12).

Üstad Cagliostro da Bordeaux şehrindeyken şöyle bir vizyon görmüştür : «Boynuna yapılan iki kişi onu sürükler ve yerin derinliklerine taşır. Ora-

(!) : Aydede.

da bir kapı açılır ve harikulâde ışıklandırılmış, kral sarayına benzer nefis bir salona getirir. Bir bayram kutlanmaktadır. Orada bulunanlar, topuklarına kadar inen beyaz entariler giymişlerdir ve aralarında pek çok ölmüş Mason vardır. O zaman, bu dünyanın kötülüklerinden kurtulmuş ve cennete gelmiş olduğunu sanır. İlerler; gözleri kuvvetli bir ışıkla kamaşır, secdeye kapanarak onu uhrevi saadete erişdiren (félicité) tanrıya şükranlarını sunar. Fakat ona cevap veren şu meçhul sesi duyar : İşte mükâfatın bu olacak, ama daha çalışman lâzım... böylece vizyon sona erer. Bu vizyondan sonra, kendini Mısır (Egyptienne) Masonluğunu geliştirme çabalarına vermiştir (19).

Aslında bütün bunlarda ana fikir, doğuran toprak'dır. Tefekkür hücresinin de, mağaranın ve Mabedin de doğurgan ana karnı ile büyük analojisi vardır. Hayat veren toprağın karnında, inisiye, saflaşmış ve kör inançlarından kurtulmuş olarak yeniden doğmak için, sembolik olarak ölmektedir.

Tefekkür hücresi ve toprak deneyimi bir bakıma cehen-

nemi de temsil eder : kişi ora-
ya et'den bir yaratık olarak
iner, fakat çıkıp da ışığa doğ-
ru yükselirse, akıl, ruh, cev-
her (esprit) olacaktır. Bütün
inisyasyonlarda insanın, ışığa
kavuşmaya lâıyk olduğunu is-
batlamak, saadeti ve bolluğu
tatmak için yeraltı ateşinden
geçtiğini götürürüz (17, 20). Haz-
ret-i İsa da göğe çıkmadan ön-
ce toprağın içinde 3 gün kal-
mıştır. Eski Mısır ve İslâmî
Tarikatler de dahil, inisyas-
yonda namzede uygulanan be-
deni eziyetlerin bu cehennem
fikirinden geldiğı şüphesizdir
(13). Dante de cehennemi yer
altında, dünyanın merkezinde
olarak tahayyül etmiş; en bü-
yük hakikate, Allah'a ulaşmak
için Virgil'i buradan geçirmiş-
tir.

Eflâtun'un mağara miti'ni ha-
tırlayalım : Bir mağarada, ço-
cukluklarından beri zincirlen-
miş duran insanlar vardır.
Hareketsizdirler ve dış dün-
yayı sadece hapishanelerinin
duvarına yansıyan gölgelerden
görebilirler. Bu gölgelerin (ya-
ni hayallerin) hakikatin ken-
disi olduğunu ve hayatı temsil
ettiğini sanırlar. Oysa hakika-
tı görebilenler, mağaranın dı-
şında, ışıқта yaşayanlardır.
Sebebinı araştırmadan sadece
görebildiğı ile yetinen insan ka-
ranlık içinde zincirlenmiş bir

köledir. Köle, hakiki ışığa açı-
lan kapıya ulaşmak istiyorsa,
zincirlerinden kurtulmak ve
cehaletine karşı savaşmak zo-
rundadır. Işığa çıkınca insan
körleşir, hakiki şekli göremez:
önce gölgeleri, sonra kişilerin
suretlerini seçmeye başlar ve
sonunda bizzat eşyayı görür.
Dış dünyayı tanıyan insan ma-
ğaraya dönüp arkadaşlarının
ışığa kavuşmasına yardım et-
meli, onlara rehber olmalıdır.
Çile'ye giren namzet ... basit
dünyası ... çilehanede olgun-
laşması ... ona rehber olan de-
de ... yukarıdaki aynı düşün-
cenin değişik tezahürleridir.
Tıpkı tefekkür hücrelerine giren
Mason namzedi ... hücredeki
düşünceleri ... ona rehber o-
lan Kardeşler ve nihayet nura
kavuşması gibi.

Eflâtun'un mağarası ve gölge-
leri, hakikatler dünyasını ve
tefekkür âlemini görebilmek
için ruhumuzun dışına çıkmak
zorunda olduğu şu dünyamızı
temsil etmektedirler.

KURGU - BİLİM :

Dr. Oliver'in Masonluğun feza-
da mevcut olduğu görüşü (2)
ilk bakışta inanılması ve ka-
bul edilmesi çok güç bir fara-
ziyedir. Ancak bugün müsbet
ilim, dünyamızın dışındaki bazı

yıldızlardaki hayatı ve üç butun ötesindeki üstün yaratıkları kabul etmektedir. Bunlarla ilgili bütün belirtiler, üstün yaratıkların dünya insanı ile temasa geldikleri kabul edilen mağaralarda, yeraltı kentlerinde toplanmaktadır. Metapsişik araştırmacılar yeryüzündeki pek çok mağara ve mistik yapının (bu arada Kapadokya - Göreme - deki yeraltı kentlerinin) «Agarta»nın girişleri olduğunu kabul etmektedirler. Onlara göre;

«Agarta, Himalayaların altında yer aldığı belirtilen ve büyük inisyeler ile dünyanın efendilerinin bu çağda içinde yaşadıkları gizemli bir Yeraltı Işık Devleti'dir. Agarta bir inisyasyon merkezidir. Agartayı kuran ve Agarta hiyerarşisinin Yüksek Konseyini oluşturan Yüce Varlıklar'ın yıldızlardan geldiği söylenmektedir. Azametli Himalayalardaki mistik ülke Tibet, dünyanın psişik merkezi olarak saygı görür. Üstad'lar, gözden uzak manastırlarından, diğer gezegenlerdeki kozmik efendiler ile telepatik görüşmeler yaparlar, metafizik âlemlerde iyilik ve kötülük güçleri beşeriyetin ruhu için çarpışır» (21).

Yani bu yeraltı krallığı, insanın üstün güçlerden feyz aldığı, belki de inisyeye edildiği tefekkür hücreleridir.

Anadolu evliyalarının, ermişlerin, günün birinde fanî dünyayı terk etmek istediklerinde mağaralardan birinin içine girip sırroldukları söylenir. Mağaralar, biraz önce söylediğimiz gibi, Peygamberlerin ve mitolojik kişilerin hayatlarında önemli bir yer tutarlar. Korumuz tarikatlerimizdeki çile çile odası ve Masonlukdaki tefekkür hücresi olmakla beraber, çok enteresan bulduğum bu hususu da kısaca belirtmeden geçemedim.

KUDÜS :

Kudüs şehri İslâmiyetin ilk kıblesidir. Kible Mekke'de Kâbe'ye tevcih edilmeden önce, Hazret-i Muhammedin Kudüs'ü dinî merkez olarak telâkki ettiği anlaşılmaktadır. Kur'an'da Kudüs, Hazret-i Peygamber'in mîraç'da gece seyahatlerinin hedefi olarak gösterilmektedir (22). Orada bir kayanın tepesinde tefekküre daldığı kabul olunur. Bugün Hazret-i Ömer Camiinin içinde orijinal hali ile bulunan kayanın bu kaya olduğu rivayet edilir. Ancak, bu kayanın altında bir

mağaranın bulunduğu sözü de dikkate şayandır. Her ne kadar Hazret-i Peygamber hayatında Kudüs'e hiç gitmediyse de, geceleri uykusunda seyahat edip ulaştığı bu kayanın altındaki mağaranın sembolik tefekkür hüccresinin ta kendisi olduğunda kanaatimce şüphe yoktur. Kur'an-ı Kerim'deki Mescid-ül Aksa tabiri ile de bu yerde **sonradan** inşa edilen cami'nin değil, SÜLEYMAN MABEDİ'nin yeri kastedilmektedir (2 ve 22).

S O N U Ç :

İslâm felsefesinin düşünce âlemindeki; tarikatlerimizin de İslâm felsefesindeki yerini iza-ha gerek yoktur. Tarikatlerimizde çile'ye ayrı bir yer verilmiş, namzedin bir düşünür olarak yetişebilmesi için geçeceği yolun en önemli kısmını çile teşkil etmiştir.

Namzedi belirli bir yolda düşünmeye sevkedişi; rehberi; çilenin çekildiği mahal itibarıyla de Masonluğa yakınlığı çok belirgindir. Masonluk ile tarikatlerimizin birbirine yakınlığının çok güzel bir örneği de şudur : Bizzat gören bir Kardeşin naklettiğine göre, Tahran'daki Masonik Mabedin binası, Mevlevî Dergâhı binası

ile yan yanadır ve aralarında bir bağlantı koridoru vardır. Mabeddeki çalışmasını bitiren bir Mason yandaki binaya geçip bu defa Mevlevî ayinine katılmakda, ya da Mevlevî dervişi, yan binaya geçip önlüğünü takarak bu defa Mason olarak çalışmaktaydı.

Bu özellik ve benzerlikler İslâm tarikatleri ile Masonluğun dışında kalan başka düşüncelerde de ilkel şekilde olsun, gelişmiş bulunsun, mevcuttur. Ama bu ikisindeki yakınlık, dikkati çekecek kadar fazladır. Konfigyüs hariç, bütün dinlerin mitolojik yönü vardır ve bunların mistik tarafını teşkil eder (23). Bu yanı kâhin Nostradamus'da bile görürüz : Eserinin ilk dörtlüğünde,

«Geceleri çalışırım, çekilip bir köşeye

Ve altımda bir iskemle, öylesine taş gibi,

Yalnızlıktan sızan alev ulaşır her bir şeye

Gördüklerim doğrulardır, sanılsa da boş gibi»

diyen Nostradamus sert yani rahatsız bir sandalyede oturup geceleri yani karanlıklar içinde çalıştığını, bedeninin gevşemesine karşı mücadele ettiğini, zihninin uyanık kal-

masını sağlamaya çalıştığını anlatıyordu. Onun eserinin en son ve en güçlü tefsirini yapan Jean-Charles de Fontbrune, bu dörtlük için şu cümleyi kullanıyor : «Kısacası, kâhin, çilehanesinde, bedeninden olabildiğince kurtulup sadece zihniyle ve ruhsal gücüyle varoluyor» (24).

Son olarak, Mevlevîliğe sülûk' da Tarıkçı Dede ile aday arasında geçen konuşmayı, Masonik törenlerimizdeki sözlerle benzerliğini vurgulayarak sunuyorum :

- Evlât, ne istiyorsun?
- Derviş olmak istiyorum.
- Senin köyünde işin var mı?
- Var efendim.
- İşini bırakıp neden Derviş olmak istiyorsun?

— Dervişlik hoşuma gidiyor da ondan.

— Fakat Dervişlik pek zordur. Mevlevî dergâhında 1001 gün çile çıkarmak vardır.

— Olsun efendim.

— Olsun diyorsun ama, sonra çileyi kırarsan büyüklerin vebali üzerinde kalır.

— Ben çileyi kırmam.

— Dervişlik ateşten gömlek, demirden leblebidir. Aç kalmak, döğölmek vardır. Dervişlik ölmezden evvel ölmek demektir. Bunlara tahammül edebilir misin?

— Hepsine razıyım.

Bunun üzerine Tarıkçı Dede, Dedelerden birini çağırır :

— Bu adamı saka postuna o-turtun (7).

BİBLİYOGRAFYA

- 1 — Birinci derece ritüeli .
- 2 — Galip Hamdi TEKYELİ . «Masonluğun menşe ve mabdei». Türk Mason Dergisi sayı 13 . 1954 .
- 3 — Orhan HANÇERLİOĞLU . Düşünce Tarihi . Remzi Kitabevi . 1977 .
- 4 — Ömer Rıza (DOĞRUL) . «Eski Mısırdaki Masonluk İzleri» . Selâmet Muh. Mah. neşriyatı . 1930 .
- 5 — Herodot Tarihi . Remzi Kitabevi . 1973 .
- 6 — Veli Necdet SÜNKİTAY . «Budizm» . Türk Mason Dergisi sayı 26 . 1957 .

- 7 — Ömer Rıza (DOĞRUL) , «Buda Mabedinde bir tekris» , Selâmet Muh. Mah. neşriyatı , 1930 .
- 8 — Enver Behnan ŞAPOLYO. Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi , Türkiye Yayınevi , 1964 .
- 9 — Faruk ERENGÜL . «Evrenin ve insanın yaradılışı hakkında bilimsel gerçekler ve kutsal kitaplar arasında görünen çelişkiler bağdaştırılabilir mi?» Mimar Sinan sayı 38. 1980.
- 10 — Prof. Fuad KÖPRÜLÜ . Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar . Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları : 1966 .
- 11 — Cumhuriyet Ansiklopedisi «Apuleius» .
- 12 — Dictionnaire des Symboles . Editions Robert Laffont et ed. Jupiter : Chambre (secrète)» , 1969 .
- 13 — Dictionnaire Universel de la Franc Maçonnerie Ed. Navarre et ed. du Prisme , «initiation» ve «cabinet de reflection» . 1974 .
- 14 — Encyclopaedia of Freemasonry .
- 15 — Dr. A. KARABECE , «Kabbala» . Türk Mason Dergisi sayı 21 , 1956.
- 16 — W. M. WATT (Hayrullah ÖRS çevirisi) . Hazret-i Muhammed . Remzi Kitabevi , 1963 .
- 17 — Jean Pierre BAYARD . Le Symbolisme Maçonnique Traditionel - The-saurus Latomorum , Ed. du Prisme .
- 18 — Gerar de Nerval (Cemil İPEKÇİ tercümesi) . «Saba Melikesi Belkıs» . Türk Mason Dergisi sayı 8 ve devamı . 1953 .
- 19 — Dr. Marc HAVEN , Le Maître Inconnu Cagliostro . Ed. Paul Derain . 1964 .
- 20 — Oswald WIRTH . Le Franc Maçonnerie Rendue Intelligible a Ses Adep-tes . Le Maître . Ed. Lana , 1963 .
- 21 — Haluk Egemen SARIKAYA . Türkiye Gizemleri . Bilim araştırma mer-kezi yayınları . 1982 .
- 22 — İslâm Ansiklopedisi , «Kudüs» .
- 23 — Cemil SENÂ . Hazret-i Muhammed'in Felsefesi . Remzi Kitabevi . 1979 .
- 24 — Jean Charles de Fontbrune . Yarını bilen adam , Nostradamus . Mil-liyet Yayınları , 1982 .

Üçgen Sembolizmi Hakkında

Reşat ATABEK

Genellikle localarımızda ucu yukarıya dönük bir üçgen görül-
mektedir, bu üçgenin ortasında bir göz resmi vardır. Yine genel-
likle bu üçgeni teşkil eden üç çizginin, özgürlük, eşitlik ve kar-
deşlik anlamını taşıdığı kabul edilmektedir. Üçgenin ucunun yu-
karıya dönük olmasının Kutsal Aleme müvecceh bulunulduğunu
açıklamakta olduğu benimsenmektedir. Gözün ise bilinçli hare-
keti dile getirdiği kabullenilmektedir.

Fisagor'un görüşlerine uygun ve mason geleneklerine sadık kalı-
narak farklı bir üçgenin çizilmesini önermek isteriz. Bu üçgen
klasik üçgenden 3 yönden farklıdır : Üçgenin ucu aşağıya dönük
tür, ayrıca içinde göz yerine geometrik nokta vardır. Bunların dı-
şında üçgeni teşkil eden üç çizginin de şu anlamları taşıdığını ka-
bul etmek isteriz : üst çizgi: «Tevhid», yanlardakilerden biri: «za-
man dışı olma», diğeri ise: «mekân dışı olma».

Geçmiş yüzyıllar boyunca toplumlar doğaya hâkim olmaya çalış-
mışlardır ve ayrıca ölümsüzlük peşinde koşmuşlardır. Tevradı
okuyanlar Cennette iki ağacın bulunduğunu, birinin bilgiyi, diğ-
erinin de yaşamı ifade ettiğini bilmektedirler. Bilgi ağacı ile doğa-
ya hâkimiyet, hayat ağacı ile de ölümün ötesine geçilmesi, sonsuz
yaşam dileği sağlanmaktadır.

Modern astronomi bilginleri bize şu hususları açıklamaktadırlar : kozmos havsalamızın alamadığı, düşünce olanaklarımızın dışına çıkan baş döndürücü bir boşluktan müteşekkildir. Bu boşlukta muayyen galaksiler hareket etmektedir. Bir galaksi ile diğer bir galaksi arasındaki mesafe bazen 100 milyon ışık yılıdır. Işığın bir saniyede 300.000 kilometre kat ettiği dikkata alındıkta, boşluk içinde galaksileri kaybolmuş varlıklar olarak değerlendirmenin gerektiği anlaşılmaktadır. Dünyamıza bu boşluk içinde yer vermenin ayrıca güç olduğu kuşkusuzdur.

İlmin bilincimize sunduğu bu bilgiler karşısında bunalıma girmemizi önlemek müşküldür. Ne varki kişi tarih boyunca bir çok engelleri aşmış olduğu gibi, bu engeli de yenmek için savaşmaktadır. Ancak savaşan bu kişiye kutsal âlemin de yardım elini uzattığını hissetmemek mümkün değildir. Milattan 13 yüzyıl önce yaşamış olan Mısır firavunu Akh-an-Aton dünyamızda ilk defa Tek Allah'ın varlığını açıklamış, yaymaya çalışmış ve sembol olarak ta güneşi kabullenmiş ve güneşten dünyaya gelen ışık hüzzmelerin ucuna birer el resm ettirmiş ve Tanrı'nın yardımını bu suretle vurgulamaya çalışmıştı. XX. yüzyılın son yıllarında insanlar bu yardıma belki her zamandan fazla muhtaçdılar. Bu durumda islâm mütasavvıflarının üzerinde durdukları 3 ögeye yaklaşmak gerekmez mi? Tevhit, zaman dışı hal diğer deyimle, ebediyet ve mekân dışı hal diğer deyimle sonsuzluk. Kozmos içinde kaybolmuş galaksimizde yüzbinlerce yıldızdan birini teşkil eden güneşimizin etrafında dönen küçük dünyaamızda yaşamını sürdüren her bir kişiye, bilmediğimiz, anlayamadığımız, ihatamız dışında bir nedenle kutsal âlemden haber gelmekte olduğu inancını taşımaktayız. Bu nedenle çizmek istediğimiz üçgenin ucunun aşağıya dönük olmasını uygun bulmaktayız. Bu üçgen, her bir çizgisiyle, tevhidi, zamansızlığı ve mekansızlığı bilincimize yerleştirmeye çalışmaktadır. Üçgenin ortasında bulunan nokta ise, kalbimizin kutsal âlemlle bağlılığını, gerçeği arayan kişiyi ifade etmektedir. Şunu da eklemek isteriz : Sevgi Alah'tan gelir, Allah'a aittir. Allah'a döner. Bu nokta, ayrıca merkezi, merkezde bulunan kutsal âlemin mümessili olan üstâdı ve bilgeyi de remzeder.

Filateli ve Masonluk

Tanıl ADALI

Masonluk ve Filateli konusunda Mimar Sinan dergilerinde yayınlanmış olan yazıların tümünü ilgi ile izliyoruz. Bunlardan ve 50. Sayıda Sayın Tarık Güner Üstadın yazılarından büyük bir zevkle bilgi aldım.

Uzun bir süreden beri filateli ile ilgilenmekteyim. Ancak mason olduktan sonra özellikle Filatelide Masonluk konusu ile ilgili dünya pullarını, çeşitli ülkelerin kataloglarından incelemekteyim.

Dergimizin 50. sayısında bu konuda 1 adeti Anti Masonik olmak üzere doğrudan Masonlukla ilgili 2 çeşit pulun basıldığı, 2 de özel damga kullanıldığı, bunun yanında Masonik sembollerin de muhtelif şekil-

de kullanıldığı, bahsi geçenlerin dışında bir pul çıkartıldığının ya da bu özel damga kullanıldığının bilinmediği belirtilmektedir.

Bu konuda naçizane bir katkıda bulunmak amacıyla incelememde elde ettiğim pulları kardeşlerimin bilgisine sunmak istiyorum.

Şekil 1 deki pul L'Echo de TIMBROLOGIE dergisinin 1 Şubat 1983 tarihli 1540. sayısında da belirtildiği gibi Masonik sembolleri taşıyan ilk puldur. Kardeşimiz olan İngiltere Kralı 6. GEORGE'a ait bir portreyi taşıyan bu pul R. Stone tarafından düzenlenmiş ve 11 Haziran 1946 da kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil : 1

Bu pulu Stanley Gibbons Kataloğunda 492, Yvert - Tellier Kataloğunda 236 numara ile bulabilmek mümkündür.

Pulun diğer özellikleri ise 14,5 dantel taşıması ve mavi zemin üzerine çizilmiş olma-

sıdır. Şekilde görüldüğü üzere bu pulda özellikle gönye, pergel, mala sembollerine yer verilmiş ve yapılmakla olan bir duvar gösterilmiştir. Ayrıca ağzında zeytin dalı olan bir güvercin ile barış sembolize edilmiştir.

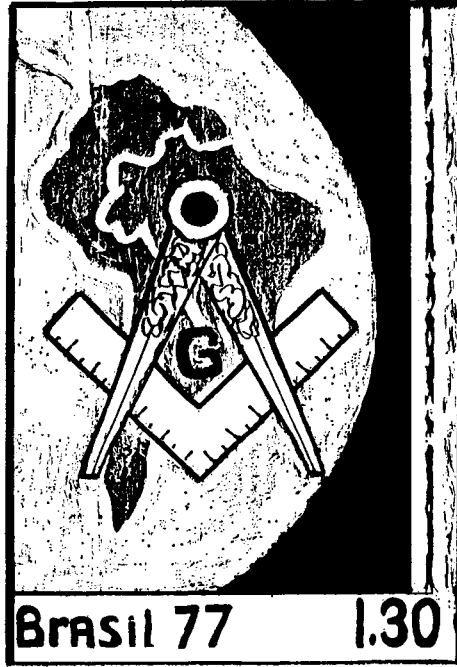

Şekil : 2

Şekil 2 deki pul, Santa Domingo'da yapılan İnter Amerikan Masonik Konferansı münasebetiyle çıkarılmıştır. 2 puldan oluşan bir seridir. Dominik Cumhuriyeti'nin bu 6 ve 10 Sentlik pulu 1 Temmuz 1970 de çıkartılmış, 12.5 danteldir. 6 Sentlik olanı yeşil renklidir; Posta pulu olarak, 10 Sentlik olanı kahverengidir; Uçak pulu olarak kullanılmıştır.

Bu pulları da Stanley Gibbons Kataloğunda 1082-1083, Yvert-Tellier Kataloğunda 690 numara ile bulabiliriz.

Bu pulda loca dahilinde bulunan belli başlı sembollere yer verilmiş olduğunu görmekteyiz. Bu pulda konu ve şekil ile salt Masonluk teması işlenmiştir.

Şekil: 3

Şekil 3 deki pul ise Brezilya Büyük Locasının kuruluşunun 50. yılı münasebetiyle çıkartılan pudur. 1.30 Cruzeiro değerinde.

rindeki bu pul 12 danteldir. Koyu mavi ve siyah renklidir. Bu pulu Stanley Gibbons Kataloğunda 1670, Yvert - Tellier

Katalogunda 1269 numaradadır.

Bu pulda da özellikle masonluğun en belirgin sembolü o-

lan gönye, pergel ve «G» harfine yer verilmiş, konu ve şekil ile tamamen Masonluk teması işlenmiştir.

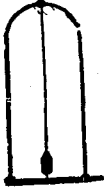
Şekil : 4

Şekil 4 de görülen pul ABD'nin kuruluşunun 200. yılı münasebetiyle çıkarılmış 4 puluk serinin bir puludur.

Pulda resmi bulunan Prince Hall'un mason olup olmadığına dair bilgi edinemedim Ancak resimin yanında masonluk sembolünün de bulunması Prince Hall'un bir Birader olduğunu gösterdiği kanısında-

yım. Bu pulda da özellikle masonluk sembollerinden gönye, pergel ve «G» harfi kullanılmıştır.

Pul 1 Barbados Doları değerindedir. 7 Ağustos 1976'da çıkarılmıştır. Ve 14 danteldir. Bu pulu Stanley Gibbons Kataloğunda 564, Yvert - Tellier Kataloğunda 416 no ile bu pulu bulabilirsiniz.

Yirmibirinci Yüzyılda Masonluk

Metin ÜLGÜRAY

Günümüzün sanayileşmiş toplumlarının yaşadığı yüksek refah düzeyi, besin ve sanayi üretiminin, nüfus artışının çok önünde seyretmesiden kaynaklanmaktadır. Ancak, sanayide doğal kaynakların tükenmekte oluşu ve tarımda ekilebilir arazinin sınırlılığı nedenleriyle, bu durumun, uzun süre devam edemeyeceğini söyleyebiliriz. Yok olacak doğal kaynakların yerlerine yenileri bulunabilse, yapay yöntemlerle yeni ekilebilir araziler açılabilse bile, doğacak çevre kirlenmesinin yaratacağı sorunlar, doğadaki dengeyi yıkabilecek boyutlara varabilir. Günümüzde insanlığın bir kısmının, altın çağını, en parlak dönemini, yaşadığını söyleyebiliriz.

Günümüzde, sanayileşmiş toplumlardan herhangi birinde yaşayan bir kişinin, doğayı kirletme ve doğal kaynakları tüketme hızı, kalkınma aşamasında olan bir toplumdakinden on kat daha fazladır. Buna karşılık nüfus artışı hızı, tam tersine, kalkınma aşamasındaki bir toplumda beş kat daha yüksektir. Günümüzde adlarına Üçüncü Dünya Ülkeleri de denilen ve sanayileşmiş toplum-

ların düzeyinin altında ekonomik bir yapıda olan toplumların, bir an için bugünkü A.B.D.'indeki ekonomik düzeye erişeceklerini varsaysak, bunun, yeryüzünün en az on kat daha fazla doğal kaynak sunmasıyla ve doğanın en az on kat daha çok kirliliği sindirebilmesiyle mümkün olabileceğini görürüz. G ü n ü m ü z d e k a l k ı n m a - s a n a y i l e ş m e a ş a m a s ı n d a v e y a d a h a a l t d ü z e y d e b u l u n a n t o p l u m l a r ı n , g e l e c e k t e , b u g ü n ü n s a n a y i l e ş m i ş t o p l u m l a r ı n ı n v a r m ı ş o l d u k l a r ı e k o n o m i k d ü z e y e v e r e f a h a e r i ş e b i l m e l e r i o l a n a k s ı z d ı r d i y e b i l i r i z .

Günümüzde yeryüzünde yaklaşık dört milyar insan yaşıyor ve her yıl seksen milyon insan daha aramıza katılıyor. Durum böylece devam ederse, Yirmibirinci yüzyıla sekiz milyar insan girecektir. Bizden bir sonraki kuşağın çocukları onaltı milyar insanın yaşadığı bir dünyayı paylaşacaklardır! Onbeş yüzyıl sonra insan nüfusu yeryüzünün kitlesine, elli yüzyıl sonra ise tüm evrenin kitlesine erişecektir;

Yüzyılımızın ilk yarısında ortaya çıkan bağımsızlık ve ulusçuluk akımları, yirmi yıl öncesine kadar, çağımızın evrensel diyalektiğinde, adlarına Üçüncü Dünya Ülkeleri denilen bu akımın toplumlarının, mevcut kapitalist tez ile, a n t i t e z i o l a n s o s y a l i z m e s e n t e z y a r a t a b i l e c e k o l a n a k o l a b i l e c e ğ i s a n ı l m ı ş t ı . A n c a k , s o n y i r m i y ı l d a s a n a y i l e ş m i ş t o p l u m l a r ı n v a r d ı ğ ı t e k n o l o j i k g e l i ş m i ş l i k d ü z e y i , ö n ü m ü z d e k i y ı l l a r d a , Ü ç ü n c ü D ü n y a Ü l k e l e r i n i n , k e n d i l e r i n i n d ı ş ı n d a o l u ş a n b i r s e n t e z i n i ç e r i s i n d e e r i y e r e k y o k o l a c a k l a r ı n ı g ö s t e r m e k t e d i r . B u i s e Y i r m i b i r i n c i y ü z y ı l d a i n s a n l ı ğ ı n y e r e l l i k t e n , e v r e n s e l l i ğ e g e ç m i ş o l d u ğ u b i r ç a ğ ı y a ş a y a c a ğ ı n ı g ö s t e r m e k t e d i r .

Veriler, Yirmibirinci Yüzyılda Masonluğun, günümüz ve daha önceki zamanlardaki masonluktan çok daha güçlü olmak zorunda kalacağı sonucunu vermektedir. Giderek evrenselleşecek ve biz Masonların yüzyıllardır inandığı, tüm insanlık için ülkü aranması gerçeğine varacak olan insanlığın, bizlere, masonluğun öğretilerine ihtiyacı olacaktır. Günümüz masonları olan bizlerin görevi, öğre-

timizi yozlştırmadan gelecek kuşaklara aktarmaktır. Bugün için hiçbir görev başaramıyor olsak bile, sadece varlığımızı sürdürebilmek dahi, gelecek kuşaklara yapacağımız önemli bir yardım olacaktır. Unutmayalım Kardeşlerim, bugün bizleri karalayan, bizleri anlamamakta direnen insanların, yarın bizlere ihtiyacı olacaktır.

Kaynak : Yirminci yüzyıl Raporu - Metin Ülgüray - Sander Yayınları - 1976

OLAYLARIN İÇİNDEN

Derleyen : Sahr ERMAN

Harry S. Truman K. in 100. doğum yıldönümü kutlandı :

«ABD nin 33. Başkanı ve Missouri B.L.nın Önceki B.Ü. Harry S. Truman K. in doğumunun 100. yıldönümü, geçen 8 Mayıs günü, bütün ABD deki masonik obedyanslarca kutlandı. Harry S. Truman K. Missouri'de Belton vâdisindeki 450 numaralı Belton L. da 1909 yılında ve 24 numaralı Grandview L. nın kurucularından ve ilk Ü.M.İ olmuş, 1940 yılında da Missouri B.L.B.Ü. lığına seçilmiş ve bu görevde 30 Eylül 1941 tarihine kadar kalmıştır».

(The Pennsylvania Freemason, Mayıs 1984, 10)

İsviçre «Alpina» B.L.B.Ü. nın mesajı :

«Masonun çalışması kendisini yüceltmek demekse, çalışması daima emrine âmadedir, şu suretle ki, çalışmalara ara verilmesi ve bunların tekrar başlaması bile akla uygun gelmemektedir. Bu tâbirler Masonluğun faaliyet âlemine, yani katılanlar için en gerçek manevi temizlenme yolu olan törenlerin yüceltici ve sirayet edici faziletine bile sırt çevirmeyi ifade ederler. Çalışmalara yeniden başlanması, Masonluğun bize sunduğu bu şaşırtıcı imkâna tekrar kavuşmaktan başka bir şey değildir; Bu imkân sayesinde ki «rehberimizin hiç bir zaman bizi terketmeyeceğini» hatırlayarak, bize yolumuzun gösterilmesine ve rehberlik edilmesine kendimizi bırakabiliriz.

Bu itibarla müşterek göreve kendi şahsiyetimizle katılmak üzere hep birlikte mabetlerimize, kendimizi yüceltmeye ve yeniden doğuşumuza dönelim».

(Alpina, 1982, Ekim, 233)

İslâmın gerçeği :

«Güncel olaylar batı vatandaşının İslâmın bir kin ve kan dini olduğunu zannetmesine sık sık yol açmaktadır. Haberleşme vasıtalarının da sis perdesini kaldırmağa hiç te yardımcı olmadığı muhakkaktır. Bu konuda hakikat nurunu tespit veya canlandırmak içindir ki, Cenevre'deki müslüman öğrenciler «Maskesiz İslâm-Islam sana masque» başlıklı bir yayında bulunmağa karar vermişlerdir. Reneotype'le basılan bu bültenin tek maksadı, mümkün olan sadelikle ve dışa açılma zihniyetiyle müslüman doktrininin kaynak ve manasını izahtan ibarettir. Hepsi, aynı zamanda, hemcinsini sevmeye ve kendi durumunun ötesine geçmeye davet eden Kur'an'ın bir çok mısraı nakledilmektedir. Bu mısraların ihtiva ettiği cihanşumul barış, kardeşlik ve hoşgörü mesajı, nihayet bizim ideallerimizle birleşmektedir.

Centre Islamique, 13 avenue de la Grenade, 1207, Genève adresine müracaatla elde edilebilecek olan bu yayının okunmasını hararetle tavsiye etmekteyiz».

(Alpina 1982, Ekim, 254)

Masonluk doktorası :

Alan A. Cooper K. Güney Afrika'da Stellenbosch Üniversitesinde Masonluk üzerine yazdığı bir tezle Felsefe Doktoru unvanını almıştır. Cooper K., masonik araştırmaları ile tanınmış olup, yazdığı tezin konusu 1772 den itibaren masonluğun kuruluş ve gelişmesini, İngiliz - Boer savaşları, muhasaralar, Birinci ve İkinci dünya savaşları sırasında masonluğa karşı yapılan saldırıları, 1961 yılında Güney Afrika B.L'nın kuruluşunu ve Reformist Hollanda Kilisesinin masonluğa cephe alışını ele almaktadır. 429 sahifelik tezin bir nushası Güney Afrikadaki Masonik Merkez ve Müzesine konulmuştur.

(Masonic Square, Haziran 1982, X/2, 87)

İtalya'da masonik toplantılar :

İtalya B.L. 22 ve 23 eylül 1984 tarihinde «Pitagoras 2000» konulu bir seminer tertiplemiş ve «Kurtarılması gereken insanlık açısından Pitagoras'ın güncelliği ve rehberliği» konusunda yazılacak en iyi teze 3 milyon liralık bir mükâfat verilmesini kararlaştırmıştır. Seminerde Prof. Alessandro Bausani «Pitagoras ve İslâmiyet» konulu bir konferans verecektir.

Bundan başka Sicilya'nın Taormina şehrinde «Anayasalarımızda ve masonik kuruluşlarda gelenek» konulu bir seminer geçen 19. ve 20 mayıs günlerinde tertip edilmiş ve söz alan K. ler geleneğe saygının devam ettirilmesinin gerekli olduğu üzerinde ısrarla durmuşlardır.

(Hiram, Haziran 1984, 92-93)

Localarda Verilen Konferanslar

MAYIS — HAZİRAN 1984

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Sevgi	Kemal Kapanalan	Masonluğun ilkeleri ve uygulamaları	28.5.1984
Müsavat	Suha Umur	Avusturya Bü. L.'sına ziyaret	8.6.1984
Ahenk	Sacit Öncel	Dünden Günümüze M. luk tarihi	30.5.1984
	Faruk Erengül	Ahenkten Görüntüler	30.5.1984
Fazilet	Eser Arkun	Bilinmeyene Doğru	29.5.1984
Delta	Tahsin Bümin	Ma. Ta İntizam	28.5.1984
Hümanitas	İsak Eskenazi	Anadolu'da düşünce	12.6.1984
Hulus	V. Hristo Zahariyadi	Mason Faziletleri	13.6.1984
Devrim	Semir Abbasoğlu	Uzak Doğu anıları ve masonluk	6.6.1984
İrem	Turgut İçten	Masonik konferans	1.6.1984
Piramit	Alber Bilen	İnsan Yönetimi ve M. luk	18.5.1984

ANKARA

Doğuş	Rüçhan Altuğ	M. lukda Hürmet, Sevgi ve K. lik arasındaki sınır	12.6.1984
-------	--------------	---	-----------

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Umut İnan	M. luğun Bunca sıkı prensipleri ve nizamları ile huzur nasıl temin edilir	26.6.1984
Yükseliş	Peyami Sungur	Gelecek Tasarımı	31.5.1984
	Tekin İmir	Masonluk ev Rönesans	7.6.1984
Bilgi	Ergun Önen	M. lukta Müzik	20.6.1984
Arayış	Okan Işın	Loca Nedir, Nasıl Gelişmiştir	15.5.1984
Ahiler	Teoman Güre	Masonik Hatıralar	18.5.1984
Çağ	Ziya Nazlı	Regius Bildirgesi	18.5.1984
İlke	Gürkan Erduman	Hak ve Adaletten Yana olmak	8.6.1984
	Seyhan Saltuk	Cahillik ve Taassuba karşı savaş	8.6.1984
Atanur	Tuncay Kesim	İnsanın evrimi - insanı insan yapan olgu	18.6.1984
	Taner Ercan		
Erdem	Süleyman Tamer	Mason Localarının Resmen Kurulduğu 18. yüzyılın fikir ve sanat hayatına kısa bir bakış ve masonluğun menşei	19.6.1984

İZMİR

Promethee	Murat Gomel	Amaç, gereç ve yöntem	30.5.1984
İrfan	Erdal Keresteci	Dostluk	11.6.1984
	Şekip Demirel	İbadet ve tutku	25.6.1984
Eylem	Feyza Saysen	Çekiç, Taşçı Kalem, Cetvel	28.5.1984
Ege	Okan Buldanlıoğlu	Düşünce özgürlüğü ve Ma.	7.6.1984

KURULUŞ YILDÖNÜMLERİNİ İDRAK EDEN LOCALAR

VADİSİ	LOCASI	KURULUŞ TARİHİ
İSTANBUL	SEVGİ	7.7.1948
»	HÜRRİYET	23.8.1948
»	HUMANİTAS	6.9.1961
ANKARA	UYANIŞ	12.7.1948

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI — SOYADI	DOĞUM YERİ TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	EBD. MAŞ.'a İNTİKAL TARİHİ
Yusuf Ziya Dalkılıç	İstanbul, 1929	18.10.1967	Devrim	20.3.1984
Rıfat İlksavaş	Milas, 1909	15.6.1950	Promethee	3.4.1984
Enis Naci Kafalı	Midilli, 1908	13.3.1926	Ülkü	2.5.1984
Aydemir Gökgöz	İstanbul, 1928	24.3.1959	Hürriyet	24.4.1984
Avni Karsan	Bilecik, 1927	20.11.1959	Uyanış	4.5.1984
Selami Sanaç	Sivas, 1917	1.12.1972	Uyanış	12.3.1984
Celal Nahit Koray	Beyrut, 1912	14.3.1950	Doğuş	11.5.1984
Cemil Sökmen	Gine, 1930	9.6.1977	Ahiler	15.6.1984

EBD.:MAŞ.:a intikal eden kardeşle rimize Ev.: 'in U.: Mi.: 'ndan sonsuz mağfiret ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Masonic activities in İzmir and İstanbul
(1861-1880) Reşat ATABEK
15. W.L. Ideal during the Period
of Inactivity Dündar ERENDAG
35. On the Existence and Infinity
of the Soul III N. Cevad AKKERMAN
45. Equality Tayfur TARHAN
53. Masonry Raşit TEMEL
55. Mastery in Choosing the
Rough Ashlar Abdülkadir ERENGÜL
60. Ascetism and the Cabinet of Reflection Reşit ATA
74. On the Symbolism of the Triangle Reşat ATABEK
76. Philately and Masonry Tanıl ADALI
80. Masonry In the Twentyfirst Century Metin ÜLGÜRAY
83. Current Events Şahir ERMAN
88. In Memoriam Mimar Sinan

Adress : 25, Nuruziya Sokağı - Beyoğlu/İSTANBUL

YEAR 1984

NO. 53

